

Biznesa augstskola "Turība"

Neringa Šilinskė

PROMOCIJAS DARBA KOPSAVILKUMS

**PRIVĀTUMA AIZSARDZĪBA NACIONĀLAJOS TIESĪBU
AKTOS SAISTĪBĀ AR VIDEOIERAKSTA IERĪČU
LIETOŠANU**

Doktora studiju programma Tiesību zinātne

**Izstrādāts zinātniskā doktora grāda piešķiršanai
Tiesību zinātnē
apakšnozare: Civiltiesības**

Rīga, 2021. gads

Doktora zinātniskā grāda promocijas darbs Tiesību zinātnēs izstrādāts Biznesa augstskolas Turība Tiesību zinātņu fakultātē no 2015. līdz 2021. gadam .

Vadītājs: Professore Dr. iur. : *Aurēlija Pūraitē*

Zinātniskā konsultante:

Dr. iur: *Ingrīda Veikša*

Oficiālie recenzenti:

Dr. iur: *Jānis Grasis, Biznesa un finanšu skolas asoc. profesors,.*

Dr. iur: *Alvydas Šakočius, Ģenerāļa Jonas Žemaitis Militārā akadēmija, profesors*

Dr. iur: *Violeta Vasiliauskienė, Mykolas Romeris Universitāte, profesore*

Promocijas darba aizstāvēšana notiks Biznesa augstskolas Turība Tiesību zinātņu Promocijas padomes publiskajā sēdē **2021. gada 6. oktobrī plkst. 12:00** Biznesa augstskolā Turība Rīgā, Graudu ielā 68, auditorijā Nr. C108.

68. Promocijas darbs un tēzes atrodas Biznesa augstskolas Turība bibliotēkā Rīgā, Graudu ielā

Promocijas padomes priekšsēdētājs:

Dr.iur. Jānis *Načisčionis*

Promocijas padomes sekretāre :

Dr. iur.: *Ingrīda Veikša*

© Neringa Šilinskė, 2021. g.
© **Biznesa augstskola Turība, 2021. g.**

Problēmas apraksts. Pasaule strauji mainās un reizēm juridiskie instrumenti neatbilst izaicinājumiem, ko šīs straujās pārmaiņas ir radījušas tiesību sistēmai. Ja tā notiek, cilvēki var sākt justies nedroši. Lai nezaudētu cilvēku uzticēšanos likuma efektivitātei, likumi ir jāpārskata un jāpielāgo mūsdienu laikam un tā aktuālajām sociālajām problēmām. Ir svarīgi, lai progress un sociālās pārmaiņas sabiedrībā netiktu apspiestas tikai tāpēc, lai tiktu ievēroti iepriekš pieņemtie likumi arī tad, ja tie vairs neatbilst realitātei.¹ Tas ir svarīgi, jo likumdošana nevar būt konstanti nemainīga, tā kā Pasaule nepārtraukti mainās un attīstās. To nosaka ne tikai mūsdienu moderno tehnoloģiju attīstība (šādas pārmaiņas ir lietderīgas, un tās nevajadzētu apspiest, pretējā gadījumā tas apturētu sabiedrības progresu), bet arī izmaiņas sabiedrības vērtībās, uzskatos un domāšanā. Piemēram, kurš gan pirms pusgadsimta varēja iedomāties, ka tiks izveidoti likumi, lai pasargātu personas datus un informāciju? Šie likumi nosaka un regulē, piemēram, darba datora izmantošanu personiskiem (nelegāliem) mērķiem², videonovērošanas (slēgta tīkla televīzijas) materiālu atklāšanu³ vai atrašanās vietas novērošanu, izmantojot GPS u.c.⁴

Līdz ar moderno tehnoloģiju attīstību mēs pamanām, ka kļūst aizvien vieglāk iegūt, apkopot un pārsūtīt informāciju: ar dronu palīdzību mēs varam uzņemt attēlus, ierakstīt video un veikt meklēšanu, ar novērošanas kamerām pie ēkām izsekot cilvēku kustībai urbānajā vidē. Mūsdienās automašīnu lietotāji var iegūt un ierakstīt vizuālo informāciju par visu, kas ir sastopams ceļā. Lielāko un precīzāko informācijas daļu par personu privāto dzīvi sniedz vizuālie dati (fotogrāfijas vai video). Personas tēla nozīmīgumu ir aplūkojusi Eiropas Cilvēktiesību tiesa (turpmāk – ECT), kas vienā no saviem lēmumiem ir norādījusi, ka “personas tēls ir viena no viņa personības svarīgākajām sastāvdaļām, jo tas atklāj personas unikālās īpašības un atšķir vienu personu no citām. Tādējādi tiesības uz sava tēla aizsardzību ir viena no būtiskākajām personas tiesību sastāvdaļām”⁵, “pēc Tiesas domām, personas fotogrāfijas publicēšana kopumā ir jāuzskata par vistiešāko iejaukšanos cilvēka tiesībās uz privāto dzīvi, pat vairāk nekā vienkārša šīs personas nosaukšana viņa vārdā.”⁶ Cilvēku

1 Sociāli tiesiskā pozitīvisma teorija pieņem sociālo faktu ētiku, kurā apgalvots, ka tiesību aktu saturs tiek ražots atbilstoši sociālajiem procesiem (*Himma, K. E. (2004). Do Philosophy and Sociology Mix? A Non-Essentialist Socio-Legal Positivist Analysis of the Concept of Law. Oxford Journal of Legal Studies, Vol. 24(4), p. 717.* Arī citi autori ir vienprātīgi, ka likuma saturs ir atkarīgs no faktiem: „*However, legal practice and theory of legal interpretation shows that the facts influence the content of the law*” (*Spruogis, E. (2006). Problematic Aspects of Law Interpretation, Jurisprudencija. Mokslo darbai, 8(86), p. 57.*)

2 *Libert v. France*, Nr. 588/13, 2018. gada 22. februāris.

3 *Peck v. The United Kingdom*, Nr. 44647/98, ECTK 2003-I.

4 *Uzun v. Germany*, Nr. 35623/05, ECPAK 2010 (izraksti).

Von Hannover v. Germany (Nr. 2) [GC], Nr. 40660/08 un 60641/08, § 96, ECTK, 2012. g.

6 *Eerikäinen and Others v. Finland*, Nr. 3514/02, § 70, 2009. gada 10. februāris.

vizuālā tēla nozīmīgumu apstiprina valstu tiesas⁷. Tādējādi varētu teikt, ka filmēšanas ierīces (foto un video kameras), kas uzstādītas uz, piemēram, bezpilota lidaparātu sistēmas (turpmāk – UAS/droni), slēgta tīkla televīzijas kameras (turpmāk – videonovērošanas kameras), auto videoreģistratori jeb informācijas paneļa kameras (turpmāk – autokameras), foto un videokameras (**turpmāk tekstā** visas šādas un līdzīgas ierīces tiks sauktas par **videoieraksta ierīcēm** – saīsinājumā - **VII**) ir vislabākie instrumenti precīzas informācijas iegūšanai un attiecīgi tīšu vai netīšu kādas personas tiesību uz privātās dzīves pārkāpšanu. Tā kā "privātums ir ļoti svarīgs jautājums visā Pasaulē"⁸ un "šķiet, ka visā Pasaulē pastāv vienprātība par privātuma nozīmi un tā aizsardzības nepieciešamību"⁹, valsts attieksme un likumdošana pret privātuma aizsardzību šajā jomā ir ļoti svarīga, ņemot vērā straujo tehnoloģiju attīstību (piemēram, pieaugošo sejas atpazīšanas tehnoloģiju izmantošanu)¹⁰, cilvēku pieaugošās finansiālās iespējas, kas nozīmē tikai to, ka **VII**, piemēram, AAS, autokameras vai slēgta tīkla kameras tuvākajā nākotnē varētu piederēt katram indivīdam¹¹ (tas pats, kas notika ar mobilajiem tālruņiem, kas agrāk bija greznība, bet pēc pāris desmitgadēm ir kļuvusi par ikviena cilvēka nepieciešamību). Tādējādi valstu attieksme un ilgtermiņa stratēģija šādos jautājumos ir ļoti nozīmīga. Tiesiskā regulējuma kvalitāte ir būtiska, jo pašreizējā regula ir tikai pagaidu risinājums. Lai panāktu efektīvu regulējumu, ir jānodrošina personas privātās dzīves tiesības tādās jomās kā ekonomika, drošība, privātums, citiem vārdiem sakot, valstīm ir jābūt sistemātiskai pieejai šiem jautājumiem. **VII** izmantošanas regulējumam jābūt skaidram, šādas izmantošanas prasībām jābūt samērīgām un reālistiskām, tajā pašā laikā – efektīvām.

Pētījuma aktualitāte, novitāte un praktiskā izmantošana. Lai gan Eiropas Padome un Eiropas Savienība jau bija sākušas noteikt privātuma aizsardzības politikas pamatus pirms pāris desmitgadēm¹², tomēr šķiet, ka priekšstats par to, cik vērtīgs ir privātums kopumā tika aktualizēts ar

7 Skatiet, piemēram, *Douglas v. Hello!* (Nr. 3) [2005] EWCA Civ 595; [2005] 3 W.L.R. 881, 106, kurā Lords Filips M.R. sacīja: "Nav arī pareizi pret fotogrāfiju izturēties vienkārši kā pret faktu informācijas nodošanas līdzekli. Fotogrāfija noteikti var iemūžināt katru mirkļa notikuma detaļu tā, kā vārdi to nevar, bet fotogrāfija var izdarīt ko vairāk. Personīgā fotogrāfija var attēlot, ne vienmēr precīzi, fotogrāfijas priekšmeta personību un noskaņu".

8 Solove, D. (2009). *Understanding Privacy*. Cambridge, Massachusetts London, England: Harvard University Press, 2. lpp.

9 Pranevičienė, B. (2011). *Limiting of the Right to Privacy in the Context of Protection of National Security*. Jurisprudence, 18(4), 1613. lpp.

10 Nesterova, I. (2020). *Mass data gathering and surveillance: the fight against facial recognition technology in the globalized world*. SHS Web of Conferences 74(03006) (2020), 2. lpp.

11 Ķīnas pilsētā Čuncjinā ir viena slēgta tīkla novērošanas kamera uz katriem 5,9 iedzīvotājiem jeb 30 reizes vairāk nekā Vašington, Kolumbijas apriņķī (Campbel, Ch. (2019.g. 21. novembris). 'The Entire System is Designed to Suppress Us.' *What the Chinese Surveillance State Means for the Rest of the World*. Iegūts 25.12.2019. no <https://time.com/5735411/china-surveillance-privacy-issues/>).

12 Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 18. decembra Regula (EK) Nr. 45/2001 par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi Kopienas iestādēs un strukturās un par šādu datu brīvu apriti. Publicēts: *OJ L 008, 12.01.2001, pp. 0001 - 0022.* Vairs nav spēkā.

Eiropas Vispārīgās datu aizsardzības regulas (turpmāk – **VDAR**)¹³ pieņemšanu. Cilvēku uzmanību šis jautājums ir pievērsis tik pēkšņi, ka licis ikvienam pārdomāt šo tiesību nozīmi un svarīgumu. Lai gan saskaņā ar **Eiropas Savienības** (turpmāk – **ES**) tiesību aktiem personas privātie dati tiek aizsargāti ar atsevišķām tiesībām¹⁴, ir acīmredzams, ka šīs tiesības ir cieši saistītas un dažkārt pārklājas, tāpēc šajā pētījumā nav iespējams, aplūkojot personas datu aizsardzību, nepieminēt arī privātuma politiku. Kopš VDAR stāšanās spēkā, privātajos uzņēmumos un iestādēs bija jūtams diezgan liels apjukums, savukārt fiziskās personas sāka interesēties, kāda ar tām saistītā privātā informācija tiek ievākta, apstrādāta, un vai tā kļūst pieejama arī citām personām. E-pastos un īsziņās saņemtie paziņojumi, kuros tika jautāts, vai cilvēki vēlas turpināt saņemt reklāmas, personalizētus piedāvājumus, apliecina, ka gadiem ilgi notiekošais ir nepārtraukts viņu personas datu izmantošanas pārkāpums. Šķiet, ka sabiedrība ir kļuvusi modrāka un cieņpilnāka pret privātumu politikas ievērošanu. VDAR aizsargā personas datus (kas kalpo privātuma aizsardzībai), ja tos apstrādā privāti uzņēmumi, bet tas ne vienmēr tā ir, ja personas datus apstrādā fiziskas personas. Viens no VDAR piemērošanas izņēmumiem, kas noteikts VDAR 2. panta 2. punkta c apakšpunktā ("Šī regula neattiecas uz personas datu apstrādi, ko veic fiziska persona, veicot tikai personisku vai mājsaimniecības darbību") nozīmē, ka VDAR piemērošana gadījumos, kad personas datus apstrādā fiziska persona, prasa papildu novērtējumu, kas, kā liecina pētījums, visticamāk, radīs situāciju, kad VDAR nav iespējams izmantot. Tā kā VDAR ir diezgan sarežģīts un pat mulsinošs tiesību akts, tā piemērošana attiecībās starp fiziskām personām saistībā ar datu apstrādi personiskajām un mājsaimniecības darbībām būtu nesamērīga. Tātad VDAR jāpiemēro saskaņā ar konkrēto valstu likumiem. Tomēr, ja tie nav efektīvi un samērīgi, rodas regulējuma nepilnības.

Viena no sfērām, kurā ļoti bieži tiek minēts termins "privātums", ir mūsdienu modernās tehnoloģijas, kas piedāvā ļoti plašas iespējas gan vizuālas, gan audio informācijas ieguvē. Svarīgi, ka ne Latvijas Republikas, ne Lietuvas Republikas juridiskajā doktrīnā privātuma aizsardzības tēma *videoieraksta* ierīču lietošanā nav daudz analizēta. Jaunākajos pētījumos ir konstatēts fakts, ka autokameras, AAS, kā *videoieraksta* ierīces ir kļuvušas populāras īsā laika posmā. (Lietuvas Republikā tikai kopš 2014., bet Latvijas Republikā kopš 2016. gada tika izveidots juridiskais pamats AAS darbībai un lietošanai, lai gan īpašs regulējums par videonovērošanas kamerām un autokamerām pat nepastāv nevienā no abām valstīm. Arvien vairāk uzmanības tiek pievērsts priekšstatiem par AAS

13 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/679 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi datu brīvu apriti un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula). Publicēts: *OJ L 119, 4.5.2016.*, 1.–88. lpp.

14 Eiropas Savienības Pamattiesību harta, 2012. gada 26. oktobris, 2012/C 326/02. Publicēts: *OJ C 326, 26.10.2012.*, 391.–407. lpp.

kopumā, bet pētījumi pilnībā nerisina ar privātuma aizsardzību saistītās problēmas. Ir maz informācijas par jebkādu saikni starp AAS un privātumu. Ņemot vērā pieaugošo AAS izmantošanu (jo īpaši privāto lietotāju vidū) un būtisku privātuma pārkāpumu potenciālu¹⁵, fiziskas personas arvien vairāk izmanto dažādus **VII**, bet situācija ar regulējumu attiecībā uz to izmantošanu nav īpaši mainījies, izņemot ES līmeņa regulējumu (tikai 2019. gada 11. jūnijā stājās spēkā Regula (ES) 2019/947 par bezpilota lidaparātu¹⁶ ekspluatācijas noteikumiem un kārtību (turpmāk – Regula 2019/947¹⁶), kas pierāda šī pētījuma novitāti un aktualitāti. Ņemot vērā, ka ES dalībvalstīm būs jāaskaņo valsts regulējums ar ES tiesību aktiem, kā arī juridiski jāregulē citu **VII**, piemēram, autokameru izmantošana un darbība, pētījums varētu būt noderīgs valstu valdībām, norādot uz problemātiskajiem pašreizējā regulējuma aspektiem un tādējādi palīdzot izvairīties no kļūdaina valsts regulējuma radīšanas, mācoties no kaimiņvalsts pieļautajām kļūdām vai pozitīvajiem piemēriem. Turklāt Latvijas zinātnieki secina, ka tiesiskā regulējuma esamība un šajā jomā veiktie juridiskie pētījumi Latvijas juridiskajā doktrīnā neliecina, ka Latvijai būtu skaidra izpratne par personas privātumu kā vienotu, aizsargātu sabiedrības vērtību¹⁷. Tāpēc analīze, kas saistīta ar šo institūtu, ir savlaicīga un nepieciešama arī Latvijā. Visbeidzot abu valstu regulējuma salīdzinājums ļauj sistemātiski novērtēt abu valstu reglamentējošās iezīmes. Šo iemeslu dēļ pētījums ir noderīgs, lai panāktu efektīvāku privātuma aizsardzības regulējumu **VII** izmantošanas jomā. Papildus iepriekšminētajai Eiropas Savienības regulai datu aizsardzības jomā, (VDAR) Eiropas Savienības Aviācijas drošības aģentūras lielais, nesēns paveiktais darbs dronu darbības regulēšanā¹⁸ (jauna regulējuma pieņemšana), kas uzsvēr privātuma aizsardzību un nosaka reālus pasākumus, pierāda arī pētījuma aktualitāti – steidzamu prasību pēc skaidra moderno tehnoloģiju darbības regulējuma. Šāda regulējuma trūkums var radīt personu privātās dzīves tiesību masveida pārkāpumus, tāpēc nepieciešams uzdot jautājumus par šāda regulējuma atbilstību un efektivitāti. Ja tiek konstatēts, ka valsts regulējums par *videoieraksta* ierīču darbību un lietošanu dažādās jomās (juridiskās un fiziskās personas – dažādiem mērķiem) nav pietiekams, tas ir jāuzlabo, jāpilnveido, jāpielāgo vai jāradā¹⁹.

15 Nelson, J. R., Grubestic, T. H., Wallace, D., Chamberlain, A. W. (2019). *The View from Above: A Survey of the Public's Perception of Unmanned Aerial Vehicles and Privacy*. *Journal of Urban Technology*, Vol. 26(1), 84.–85. lpp.

16 Commission Implementing Regulation (EU) 2019/947 of 24 May 2019 on the rules and procedures for the operation of unmanned aircraft (Text with EEA relevance). Published: OJ L 152, 11.6.2019, 45.–71. lpp.

17 Torgāns, K., Kārklīns, J. and Bitāns, A. (2017). Līgumu un deliktu problēmas Eiropas Savienībā un Latvijā (*Contract and Tort Problems in the European Union and Latvia*). Rīga: Tiesu namu agentūra, 352. lpp.

18 Komisijas 2019. gada 24. maija Īstenošanas regula (ES) 2019/947 par bezpilota gaisa kuģu ekspluatācijas noteikumiem un procedūrām (Teksts attiecas uz EEZ). Publicēts: OJ L 152, 11.6.2019., 45.–71. lpp.

19 *Lidosta tika slēgta uz 30 stundām, kas izraisīja 1000 lidojumu atcelšanu un ietekmēja 140 tūkstošus pasažieru pēc tam, kad tika saņemti vairāki ziņojumi par bezpilota lidaparātu apkaimē. Kopējā policijas izmeklēšana izmaksāja £790,000, bet tika slēgta 2019. gada decembrī, bez apsūdzētā atklāšanas. Iegūts 10.10.2019 no <https://www.telegraph.co.uk/news/2019/09/26/gatwick-drone-investigation-closed-without-suspect-identified/>.*

Tomēr ir svarīgi arī noteikt, vai regula arī pārāk neierobežo tehnoloģiju attīstību, kuras nepieciešamība ir nenoliedzama un neizbēgama. Tas ir svarīgs faktors, kas jāņem vērā, pieņemot tiesību aktus. Pētījums parādīja, ka attiecībā uz privātuma aizsardzību pašlaik spēkā esošā ES regula par AAS izmantošanu un datu aizsardzību ir neefektīva un neskaidra, savukārt Lietuvas Republikas jurisdikcijā trūkst detalizētāka, skaidrāka regulējuma attiecībā uz AAS darbību un izmantošanu. Turklāt izvēlētajā jurisdikcijā pat nepastāv īpašs regulējums attiecībā uz autokamerām, personas tiesībām uz savu tēlu, personas datu aizsardzību, tas liecina, ka šī regula ir neskaidra un arī nepietiekama. Getvikas lidostas dronu incidenta¹⁸ piemērs pierādīja, ka valsts iestādes pat nezina, kā rīkoties situācijā, kad apdraudējums tiek realizēts, izmantojot mūsdienu tehnoloģijas, jo nav regulējuma, kas ļautu amatpersonām rīkoties situācijā, kad pārkāpumi veikti, izmantojot minētās mūsdienu tehnoloģijas. Tāpēc valsts regulējumam ir ne tikai jāatspoguļo, piemēram, vispārēji piemērojamie ES noteikumi par dažādu apdraudējumu novēršanu, ko varētu radīt modernās tehnoloģijas, bet arī jānodrošina efektīvi tiesiskās aizsardzības līdzekļi, lai novērstu jau paveiktos pārkāpumus. Šā iemesla dēļ ir sistemātiski jāizpēta, kā konkrētās valsts jurisdikcijā *videoieraksta* ierīču darbības un izmantošanas jomā tiek nodrošināta privātuma aizsardzība. Šāda analīze ir būtiska, jo valstu jurisdikcijas pastāvīgi saskaras ar problēmām, ko rada modernās tehnoloģijas (jo īpaši **VII**), rodas aizvien vairāk strīdu par to izmantošanu, un aktuāli kļūst jauni jautājumi par **VII** darbības un izmantošanas tiesisko pārvaldību.

Valsts regulējums ir vienīgais efektīvais līdzeklis, lai aizsargātu personas privātumu no iespējamajiem draudiem, tāpēc ir svarīgi pārliecināties, ka tas ir efektīvs un pietiekams.

Pētījuma objekts: Lietuvas Republikas regulējums par privātuma aizsardzību fiziskām personām izmantojot **VII**. Lietuvas Republika ir ES dalībvalsts – tā ir arī parakstījusi dažādus starptautiskus līgumus un konvencijas, kas saistītas ar privātuma aizsardzību, tostarp Eiropas Cilvēktiesību konvenciju²⁰, tāpēc valstij ir saistoši privātuma noteikumi un to interpretācija, kas formulēta ES un starptautiskajos regulējumos (līgumos, konvencijās un starptautisko tiesu **judikatūrā**). Šī iemesla dēļ pētījums ietver ne tikai valsts regulējuma analīzi attiecībā uz privātās dzīves aizsardzību Lietuvā, kas ir vai varētu būt piemērojama gadījumos, kad **VII** izmanto fiziskas personas, bet arī starptautisko un ES regulējumu par privātās dzīves aizsardzību un starptautisko tiesu judikatūru. Pētījums neietver analīzi par to, kā fiziskas personas izmanto **VII** uzņēmējdarbības vajadzībām, jo šādu datu apstrādi varētu pielīdzināt datu apstrādei, ko veic uzņēmumi, un uz to attiecas

20 *Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. Signed in Rome 04.11.1950.* Latvija tam pievienojusies 1997. gada 27. jūnijā. Likums “*On European Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms 4th November 1950 and its protocol 1st, 2nd, 4th, 7th and 11th protocol.*” Publicēts “Latvijas Vēstnesis Nr. 143./144.”, 1997. gada 13. jūnijā.

VDAR darbības joma. Šeit VDAR tiek analizēta tikai aspektos, kas attiecas uz fizisku personu datu apstrādi, kas netiek veikta uzņēmējdarbības vajadzībām.

Pētījuma praktiskās piemērojamības nolūkos dažādi analizētie aspekti paralēli tiek salīdzināti ar Latvijas Republikā pielietotajiem. Šāds salīdzinājums paredzēts arī pētījuma mērķa sasniegšanai, jo, salīdzinot valsts regulējumu ar citu valstu likumiem, vieglāk var konstatēt trūkumus.

VII pētījuma redzeslokā iekļautas jebkura veida ierīces, ar kurām var ierakstīt video: videonovērošanas kameras, auto kameras, jebkuras fotoiekārtas, piemēram, fotokameras vai mobilie tālruņi ar foto un video kamerām, bezpilota lidaparāti (droni, aprīkoti ar video/fotokamerām). Tomēr pētījuma *autore* dažkārt aplūko konkrētu ierīci, jo tās īpašās tehniskās iespējas ir vērts uzsvērt. Šādā gadījumā tiek nosaukta konkrētā ierīce.

Skaidrības labad ir jāatzīmē, ka iepriekš minētajām **VII** ir ne tikai video ierakstīšanas, bet arī fotografēšanas funkcijas, tāpēc turpmāk šīs divas funkcijas (fotografēšana un video ierakstīšana) tiek uzskatītas par vienādām neatkarīgi no tā, kura funkcija ir minēta, ja vien konteksts neparedz tikai precīzu funkciju.

Pētījuma analīze aptver gan **VII** izmantošanas regulējumu, gan privātuma aizsardzību civiltiesībās, administratīvajā jomā un krimināltiesībās (ja šie privātuma aizsardzības noteikumi varētu būt piemērojami **VII** lietošanā).

Pētījuma *autore* neanalizē problēmas, kas saistītas ar privātuma aizsardzību biometrisku datu apstrādē, jo šāda veida datu apstrādei ir nepieciešamas biometriskās sistēmas. Šādas sistēmas ir ļoti sarežģītas, tajās ir signāls tiek uztverts ar modeļu atpazīšanas arhitektūru, kas spēj uztvert neapstrādātu biometrisku signālu un, apstrādājot šo signālu, iegūt funkciju kopumu, ko sauc par biometrisku identifikatoru jeb veidni, un salīdzināt to ar datubāzē saglabātajām²¹. Biometrisku datu apstrāde parasti tiek veikta daudzām personas īpatnībām, un iegūto datu izmantošanai ir vajadzīgi vairāki datu ievākšanas soļi un dažādi paņēmieni nekā tikai vizuālās informācijas iegūšana. Šo iemeslu dēļ nav ticams, ka šo datu apstrādi varētu veikt fiziskas personas, kas nav saistītas ar uzņēmējdarbību. Turklāt, tā kā biometriskie dati ir ļoti sarežģīts process, tā padziļinātai analīzei ir vajadzīgs cits pētījums.

Pētījuma mērķis: Noteikt Lietuvas Republikas privātuma aizsardzības regulējuma disfunkciju **VII** lietošanā un ieteikt iespējamus efektīvus aizsardzības līdzekļus.

Lai sasniegtu izvirzītos mērķus, **pētījumam tiek definēti** šādi uzdevumi:

1. Aprakstīt moderno tehnoloģiju ietekmi uz cilvēktiesībām.

21 Jain, A., Ross, A., Pankanti, S. (2006). *Biometrics: A tool for information security. IEEE Transactions on Information Forensics and Security, Vol. 1(2)*, 128. lpp.

2. Noskaidrot **VII** specifiku un to pielietojuma un darbības galvenos tehnoloģiskos un vadības principus.

3. Aprakstīt tēmas, saistītas ar **VII** pēc to statusa un lietošanas mērķa.

4. Aprakstīt un analizēt personas privātās dzīves tiesības, kas saistītas un piemērojamas **VII** izmantošanas kontekstā, pārskatot starptautiskos, ES un valsts noteikumus un judikatūru.

5. Aprakstīt, sistemātiski analizēt un salīdzināt valsts regulējumu (Latvijas un Lietuvas Republikās), kas saistīts ar **VII** izmantojumu personas privātuma aizsardzības kontekstā un izvērtēt pastāvošā regulējuma nepilnības.

Pētījuma jautājums. Vai Lietuvas Republikas valsts regulējums par **VII** izmantošanu ir pietiekams, lai efektīvi aizsargātu personas privātumu šajā jomā?

Pētījuma struktūra. Darbs sastāv no ievada, piecām daļām un secinājumiem.

1. Ievadā ietverts problēmas apraksts un tēmas aktualitātes pamatojums, tajā definēts arī pētījuma objekts, izvirzītie mērķi, uzdevumi, izpētes jautājums, ierobežojumi, pētījuma metodoloģiskie aspekti, pētījuma zinātniskā novitāte, tā praktiskā nozīme, iepriekšējais pētnieciskais darbs un doktorantūras pētījumu rezultātu izplatīšana.

2. Pētījuma pirmajā nodaļā aplūkota moderno tehnoloģiju ietekme uz personas privātumu, aplūkota **VII** izmantošana, to tehniskās specifikas jautājumi, kā arī tēmas, saistītas ar **VII** statusu un to izmantošanas mērķi.

3. Otrajā nodaļā tiek analizēta personas privātās dzīves tiesību aizsardzība un apkopoti tiesību teorētiskie aspekti, kas nostiprināti starptautiskajos un Eiropas Savienības tiesību aktos un izskaidroti starptautiskajā tiesu judikatūrā. Ir minēti tikai tie aspekti, kas attiecas uz personas privātās dzīves aizsardzības analīzi **VII** lietošanā. Tiek aplūkots Latvijas Republikas un Lietuvas Republikas valsts regulējums dažādos privātuma aspektos, ko jebkādā veidā varētu izmantot **VII** izmantošanas regulā (t.sk. specifiski likumi, saistīti ar konkrēta veida **VII** lietojumu).

4. Trešajā nodaļā iekļauti specifiski ar personas privātumu saistīti **VII** aspekti, piemēram, jēdziena "mājas" skaidrojums un saturs, tiesības uz sava tēla aizsardzību, kas nostiprinātas ar personas privātuma aizsardzību saistītajos likumos.

5. Ceturtā nodaļa ir veltīta iepriekšējā nodaļā aplūkotās regulas problemātisko aspektu un citu problēmu analīzei. Regulējuma nepilnības tiek atklātas, izmantojot modelēšanu, kā arī piemērus, kā konkrētā situācijā varētu aizstāvēt personas tiesības uz privātumu, kā arī tiek sniegti ierosinājumi pašreiz spēkā esošās regulas trūkumu novēršanā.

6. Piektajā nodaļā ir ietverta diskusija par līdzsvaru starp personas privātuma tiesību aizsardzību un moderno tehnoloģiju lietojuma brīvību.

Pētījuma teorētisko un metodisko bāzi veido starptautiskie, Eiropas Savienības un nacionālie (Latvijas Republikas, kā arī Lietuvas Republikas normatīvie akti, ECT, Eiropas Kopienu Tiesa (turpmāk – EKT) un nacionālās tiesas judikatūra, tieslietu zinātnieku izstrādātās monogrāfijas, publikācijas un interneta resursi.

Pētījuma nozīmīgums ir pierādīts, uzsverot moderno tehnoloģiju ietekmi uz cilvēktiesībām. Šeit tika izmantoti *Abulashvili, V.*²², *Myers J.M.*²³, *Lauren, P. G.*²⁴ doktrinārie darbi. Ir ļoti plašs dažādu pētījumu apjoms par privātuma tēmu. Vispilnīgāk privātuma jēdziena būtību ECT judikatūrā palīdz atklāt tādu autori kā *Merrills, J.G.*, *Robertson A. A.*²⁵, *Griffin, J.*²⁶, *Michael, J.*²⁷, *K.Ziegler*²⁸, *Juliane Kokott un Christoph Sobotta*,²⁹ *Fernando Volio*,³⁰ *Krastiņš U.*, *Liholaja, V.*³¹, *Taylor N.*³², *Hert P.*³³, *Kilkelly U.*³⁴, *Jovaišas K.*³⁵, *Meškauskaitė L.*³⁶, *Vosyliūtė A.*³⁷, *Torgans K.*, *Kārklīšs, J.* un *Bitāns A.*³⁸ darbu analīze, kā arī diezgan dziļa privātuma analīze, ko veica *N. A. Moreham*, palīdzēja rast vispārēju priekšstatu par koncepciju VII lietošanas kontekstā. Ar personas privātuma tiesību aizsardzību saistīto avotu pārpilnība pierāda, ka šī tēma ir bijusi un joprojām ir aktuāla. No otras puses,

22 *Abulashvili, V. (2018). Human Rights and Development of Technology. L'Europe Unie/United Europe, Vol. 12/2018, 47. lpp.*

23 *Myers, J. M. (1998). Human rights and development: Using advanced technology to promote human rights in sub Saharan Africa. Case Western Reserve Journal of International Law, Vol. 30, p. 343.*

24 *Lauren, P. G. (2011). The Evolution of International Human Rights: Visions Seen (3rd edn.). Pennsylvania: University of Pennsylvania Press, p. 3 13.*

25 *Merrills, J.G., Robertson, A.A (2001). Human Rights in Europe: Study of the European Convention on Human Rights (4th edn.). Manchester: Manchester University Press, p. 362.*

26 *Griffin, J. (2009). On Human Rights, New York: Oxford University Press, p. 239.*

27 *Michael, J. (1994). Privacy and Human Rights: International and Comparative Study, with Special Reference to developments information technology. Dartmouth: Unesco Publishing, p. 194.*

28 *Ziegler, K. (2016). The Relationship between EU Law and International Law. A Companion to European Union Law and International Law, New York, United States: John Wiley & Sons Inc, 42.-61. pp.*

29 *Kokott, J., Sobotta, C. (2013). The distinction between privacy and data protection in the jurisprudence of the CJEU and the ECtHR. International Data Privacy Law, Vol. 3(4), 222.-228. pp.*

30 *Volio, F. (1981). Legal personality, privacy and the family. The International Bill of Rights: The Covenant on Civil and Political Rights. New York: Columbia University Press, 190.-193.pp.*

31 *Krastiņš, U., Liholaja, V. (2016). Krimināllikuma komentāri. Otrā daļa (IX-XVII nodaļa). Rīga: Tiesu namu aģentūra, 560 lapas.*

Taylor, N. (2002.g.). State Surveillance and the Right to Privacy, Surveillance & Society, Vol. 1(1), 66.-85. lpp.

33 *Hert, P. (2005). Balancing security and liberty within the European human rights framework. A critical reading of the Court's case law in the light of surveillance and criminal law enforcement strategies after 9/11. Utrecht Law Review, Vol. 1(1), 68.-96. lpp.*

34 *Kilkelly, U. (2003). The right to respect for private and family life: A guide to the implementation of Article 8 of the European Convention on Human Rights. Human Rights Handbooks Series, Vol., p. 72. Iegūts 2016. gada 17. janvārī no <https://rm.coe.int/168007ff47>.*

35 *Jovaišas, K. (2005). Žmogaus būsto neliečiamumo teisinis režimas. Teisės problemos, Vol. 2(48).*

36 *Meškauskaitė, L. (2015). Teisė į privatų gyvenimą. Vilnius: VĮ "Registruų centras", p. 336.*

37 *Vosyliūtė A. (2008). Įsibrovimo į patalpą, saugyklą ar saugomą teritoriją kaip vagystę kvalifikuojančio požymio samprata teisės moksle ir teismų praktikoje ("The concept of trespassing premises, storage or secured territory as elements of aggravated theft under the theory of law and practice"). Teisė 66(1), 75.-94. lpp.*

38 *Torgāns K., Kārklīšs J. un Bitāns A. (2017. g.) "Līgumu un deliktu problēmas Eiropas Savienībā un Latvijā". (Contract and Tort Problems in the European Union and Latvia) Rīga: Tiesu namu aģentūra, 414 lapas.*

lai gan videonovērošanas kameru izmantošanas (īpaši noziedzības novēršanai) tēma ir bijusi diezgan populāra arī zinātnieku vidū (*LaVigne N.*, un *Lowry S.*³⁹, *Welsh B.C.* un *Farrington D. P.*⁴⁰, *Munyo I.*, *Rossi M.*⁴¹, *Alexandrie G.*,⁴² *Weaver B.*, *Lahtinen M.*⁴³, *Piza E.L.*, *Caplan J.L.*, *Kennedy L.W.*⁴⁴), tā nav pietiekami pētīta zinātniskajā literatūrā (zinātniskajos darbos un publikācijās), kas saistīti ar citiem VII, piemēram, autokamerām un UAS.³⁹ Tas pierāda, ka tēma nav pietiekami izpētīta. Tāpēc pētījuma *autore* analizēja starptautiskos, ES un nacionālos Latvijas Republikas un Lietuvas Republikas tiesību aktus par šo ierīču lietošanas pārvaldību un ar to saistītos personas privātuma aizsardzības noteikumus.

VII ieguvumi ir analizēti, izmantojot šo darbus: *J.Villasenor*⁴⁵, *Martin McKown*⁴⁶, *Kavoosi Z.*, *Hossein Raoufat M.*, *Dehghaani M.*, *Jafari A.*, *Kazemeini A.*, *Jafar Naazemossadat M.*⁴⁷, *Entrop A.G.* un *Vasenev A.*⁴⁸, *Dupont Q. F. M.*, *Chua D. K. H.*, *Tashrif A.*, *Abbott E. L. S.*⁴⁹, *Khan M. A.*,

La Vigne, N., & Lowry, S. (2011). Evaluation of camera use to prevent crime in commuter parking lots: A randomized controlled trial. Washington, DC: Urban Institute, Justice Policy Center. Iegūts 14.10.2018 no <https://www.ncjrs.gov/pdffiles1/nij/grants/236740.pdf>.

⁴⁰ *Welsh, B. C., & Farrington, D. P. (2008). Effects of closed circuit television surveillance on crime. Campbell Systematic Reviews, Vol. 17, 1.–73. lpp.*

⁴¹ *Munyo, I., Rossi, M. (2016). Is it displacement? Evidence on the impact of police monitoring on crime (Working Paper No. 126). Iegūts 04.10.2019 no http://www.ridge.uv/wp-content/uploads/2016/05/Rossi_Martin.pdf; Gómez, S., Mejka, D., Tabón, S. (2017). The deterrent effect of public surveillance cameras on crime (Working paper No. 9). Iegūts 05.10.2019 no: https://economia.uniandes.edu.co/components/com_booklibrary/ebooks/dcede2017-09.pdf*

⁴² *Alexandrie G. (2017). Surveillance cameras and crime: a review of randomized and natural experiments. Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention, Vol. 18(2), p. 217.*

⁴³ *Weaver, B., Lahtinen, M. (2016). Kameraövervakningens effekter – vad vet vi och vad vet vi inte? [The effects of video surveillance – What we know and what we don't know]. Övervakning och integritet: Teknik, skydd och aktörer i det nya kontrollandskapet [Surveillance and integrity: Technology, protection and actors in the new control landscape]. Stockholm: Carlsson Bokförlag, recited from Alexandrie, G. (2017). Surveillance cameras and crime: a review of randomized and natural experiments. Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention, Vol. 18(2), p. 221.*

⁴⁴ *Piza, E.L., Caplan, J.L., Kennedy, L.W. (2014). Analyzing the Influence of Micro-Level Factors on CCTV Camera Effect. Journal of Quantitative Criminology, Vol. 30, p. 238.*

⁴⁵ *Villasenor, J. (2013). Observations from Above: Unmanned Aircraft Systems and Privacy. Harvard Journal of Law & Public Policy 36, 457.–517. lpp.*

McKown, M. (2015). The New Drone State: Suggestions for Legislatures Seeking to Limit Drone Surveillance by Government and Nongovernment Controllers. University of Florida Journal of Law and Public Policy, Vol. 26, 71–90. lpp.

⁴⁷ *Kavoosi, Z., Hossein Raoufat, M., Dehghaani, M., Jafari, A., Kazemeini, A., Jafar Naazemossadat, M., (2020). Feasibility of satellite and drone images for monitoring soil residue cover. Journal of the Saudi Society of Agricultural Sciences, Vol. 19(1),56.-64. lpp*

⁴⁸ *Entrop, A.G., Vasenev, A. (2017). Infrared Drones in the Construction Industry: Designing a Protocol for Building Thermography Procedures, Energy Procedia, Vol. 132, 63.–68. lpp.*

⁴⁹ *Dupont, Q. F. M., Chua, D. K. H., Tashrif, A., Abbott, E. L.S. (2017). Potential Applications of UAV along the Construction's Value Chain. Procedia Engineering, Vol. 182, 165.–173. lpp.*

Ectors W., Bellemans T., Ruichek Y., Yasar A. H., Janssens D., Wets G.⁵⁰, Rogavichene L., Garmonnikov I.⁵¹, Nauwelaerts W.⁵²

Šie autori ir analizējuši *videoieraksta* ierīču izmantošanu pārsteidzoši dažādās jomās, kas tikai pierāda, ka ļoti svarīgs ir līdzsvars starp privātuma aizsardzību un moderno tehnoloģiju attīstības nodrošinājumu. Valstu tiesību aktu salīdzinājums tika veikts, veicot visus pētījumus, kas palīdzēja atklāt valstu noteikumu īpatnības, trūkumus un priekšrocības.

Iepriekš minēto ārvalstu tieslietu zinātnieku un juristu zinātnisko darbu un starptautisko tiesu prakses, kā arī starptautisko un Eiropas Savienības tiesību aktu izmantošana ir ne tikai pamatota, bet neizbēgama un nepieciešama, jo abas valstis – Latvija un Lietuva – ir dažādu starptautisku līgumu dalībnieces kā arī Eiropas Savienības dalībvalstis. Tādējādi, veicot pienācīgu un visaptverošu analīzi, šos avotus nedrīkstēja ignorēt.

Tā kā pētījumā izvirzītā problēma ir salīdzinoši jauna (*VII* izmantošana ir kļuvusi diezgan izplatīta tikai relatīvi nesen), valstu tiesu praksē nav bijis pietiekami daudz šādu lietu, kas saistītas ar privātās dzīves aizsardzību *VII* izmantošanas kontekstā. Tika konstatēti tikai daži aktuāli gadījumi, un tie tikai palīdzēja novērtēt valstu kompensācijas mehānismu efektivitāti ar *VII* saistītu personas privātuma tiesību pārkāpumu jomā.

Pētījuma rezultātu aprobācija. Pētījuma galvenie rezultāti un atziņas ir sniegtas četros zinātniskos rakstos, kas rakstīti angļu valodā un publicēti zinātniskajos žurnālos. "*Regulation of unmanned aerial systems and related privacy issues in Lithuania*", kas publicēts "*Baltic Journal of Law and Politics*"⁵³, ietvēra regulējuma analīzi par AAS un ar to saistītajiem privātuma jautājumiem Lietuvā. Otrajā zinātniskajā rakstā, kas publicēts žurnālā "*Problems of Legality*"⁵⁴, tika analizēti *videoieraksta* ierīču izmantojuma mērķi un sekas – ieguvums vai apdraudējums sabiedrībai personas privātuma tiesību kontekstā. Trešajā rakstā tika analizēta jaunā ES regula par⁵⁵ AAS, un tas publicēts

50 Khan, M. A., Ectors, W., Bellemans, T., Ruichek, Y., Yasar, A. H., Janssens, D., Wets, G. (2018). *Unmanned Aerial-Vehicle Based Traffic Analysis: A Case Study to Analyze Traffic Streams at Urban Roundabouts*. *Procedia Computer Science*, Vol. 130, 636.–643. lpp.

51 Rogavichene, L., Garmonnikov, I. (2017). *Innovative Technologies for Assessment and Correction of the Driving Style*. *Transportation Research Procedia*, Vol. 20, 564.–570. lpp.

52 Nauwelaerts W. (2014). *Guidelines on Use of Dashboard Cameras Published by Belgian Privacy Commission, World Data Protection Report: Guidelines on Use of Dashboard Cameras*, Vol. 14(2). Iegūts 06.05.2018. no https://www.hunton.com/files/Publication/a75c66a4-2f6f-4e3e-a83b-543923987393/Presentation/PublicationAttachment/580a5a0c-66f6-4cee-834c-8b41b637fd09/Guidelines_on_Use_of_Dashboard_Cameras.pdf

53 Pūraitē A., Bereikienē D., Šilinskē N. (2017). *Regulation of unmanned aerial systems and related privacy issues in Lithuania*. *Baltic Journal of Law & Politics*, Vol. 10(2), 107.-132. lpp. doi: [10.1515/bjlp-2017-0014](https://doi.org/10.1515/bjlp-2017-0014)

54 Pūraitē, A., Šilinskē, N. (2019). *Image capturing devices: threat or good*. *Problems of Legality*, Vol. 144, 120.-137. lpp. doi: [10.21564/2414-990x.144.157226](https://doi.org/10.21564/2414-990x.144.157226)

55 Pūraitē, A., Šilinskē, N. (2020). *Privacy protection in the new EU regulations on the use of unmanned aerial systems*. *Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka*, Vol. 24, 173.-183. lpp. doi: [10.13165/PSPO-20-24-11](https://doi.org/10.13165/PSPO-20-24-11)

izdevumā "Public Security and Public Order". Ceturtais raksts⁵⁶ "Valsts privātuma regulējums un tā aizsardzība policijas VII lietošanā: salīdzinošā perspektīva no Latvijas un Lietuvas" publicēta izdevumā "Public Security and Public Order" un analizēja privātuma aizsardzības aspektus *videoieraksta* ierīču pielietojumā policijā.

Pētījuma *autore* ir veikusi sešas prezentācijas, kas saistītas ar disertācijas tēmu šādās konferencēs:

1) Unmanned Aerial Systems: A Threat to Privacy? 2018. gada 12. aprīlī Kauņā, Lietuvā konference "Problems on Ensuring Public Security: Theoretical and Practical Aspects";

2) Legal Regulation of the Image Capturing Devices: Balancing Between Societal Security and Threat to Privacy. 2019. gada 9. maijā Kauņā, Lietuvā, konference "Problems on Ensuring Public Security: Theoretical and Practical Aspects";

3) Image Capturing Devices: Threat or Good? Konference "Society. Integration. Education", 2019. gada 24. maijā, Rēzeknē, Latvijā;

4) International, the European Union and State Regulation of Privacy Protection in the Use of ICDs. Konference "Networking on Sustainable Security in Dynamic Environment", 2020. gada 20. oktobrī Kauņā, Lietuvā;

5) Privacy Protection in the Use of Visual Information Recording Devices by Police. Konference "Networking on Sustainable Security in Dynamic Environment", 2021. gada 20. aprīlī Kauņā, Lietuvā;

6) *Videoieraksta* Visual Information Recording Devices and the Charades of Their Legal Assessment. Konference "Security & Forecasting 2021 Sec4", 2021. gada 11. maijā Varšavā, Polijā.⁵⁷

56 Pūraitē, A., Šilinskē, N. (2021). *State regulation of privacy and its protection in the use of VIRDs by police: comparative perspective from Latvia and Lithuania. Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka, Vol. 27, 115.-132. lpp. doi: 10.13165/PSPO-21-26-32*

57 Pūraitē, A., Šilinskē, N. *Unmanned Aerial Systems: A Threat to Privacy?* Konference "Problems on Ensuring Public Security: Theoretical and Practical Aspects", kas norisinājās 2018. gada 12. aprīlī Kauņā, Lietuvā; Šilinskē, N. *Legal Regulation of the Image Capturing Devices: Balancing Between Societal Security and Threat to Privacy.* Konference "Problems on Ensuring Public Security: Theoretical and Practical Aspects", kas norisinājās 2019. gada 9. maijā Kauņā, Lietuvā; Pūraitē, A., Mikalauskaitē, K., Šilinskē, N. *Image Capturing Devices: Threat or Good?* Konference "Society. Integration. Education", kas norisinājās 2019. gada 24. maijā, Rēzeknē, Latvijā; Šilinskē, N. *International, the European Union and State Regulation of Privacy Protection in the Use of ICDs.* Konference "Networking on Sustainable Security in Dynamic Environment", kas norisinājās 2020. gada 20. oktobrī, Kauņā, Lietuvā; Šilinskē, N. *Privacy Protection in the Use of Visual Information Recording Devices by Police.* Konference "Networking on Sustainable Security in the Dynamic Environment", kas norisinājās 2021. gada 20. aprīlī, Kauņā, Lietuvā; Šilinskē, N. *Visual Information Recording Devices and the Charades of Their Legal Assessment.* Konference "Security & Forecasting 2021 Sec4", kas norisinājās 2021. gada 11. maijā Varšavā, Polijā.

Pētniecības metodes. Pētījums tika sagatavots, izmantojot kvalitatīvās⁵⁸ pētniecības metodes, kas formulētas juridiskajā doktrīnā⁵⁹. Tās palīdzēja atklāt pētījuma būtību, sasniegt pētījuma mērķi un izpildīt izvirzītos uzdevumus.

Ar **dokumentu analīzes metodi** tika analizēti Latvijas un Lietuvas valsts noteikumi, kā arī nacionālā un starptautiskā judikatūra, kas saistīta ar privātuma aizsardzību VII lietošanā. Šī metode tika veidoja pamatus turpmākai analīzei un noteikto uzdevumu izpildei.

Aprakstošā metode ļāva *autorei* definēt VII un noteikt privātuma jēdziena būtību.

Analītiski kritiskā metode tika izmantota, lai novērtētu valsts regulējuma kvalitāti attiecībā uz privātuma aizsardzību VII lietošanā un lai noteiktu šī regulējuma trūkumus.

Zinātniskās literatūras analīzes metode ļāva pētījuma *autorei* padziļināti izpētīt VII nozīmību – labāk izprast un apkopot privātuma jēdziena interpretācijas.

Sistemātiskās analīzes metode veicina sistemātisku pieeju pētījuma priekšmetam, tāpēc, izmantojot šo metodi, bija iespējams iegūt pārskatu par situāciju valsts regulējumā attiecībā uz VII izmantošanu un izprast regulas problemātiskos aspektus un ierosināt atbilstošus labojumus, kā arī veikt secinājumus.

Modelēšanas metode bija instruments, kas palīdzēja aprakstīt līdzīgas reālās dzīves situācijas, lai ilustrētu pašreizējās regulas problēmas, un parādīja, kurās jomās izmaiņas ir jāveic.

Salīdzinošā metode palīdzēja atklāt atšķirības un līdzības Latvijas un Lietuvas valsts noteikumos VII izmantošanā. Šīs metodes izmantojums palīdzēja veikt uzdevumu - salīdzināt valsts regulējumu, kas nosaka pamatu turpmākai analīzei un citu uzdevumu izpildei – novērtēt un konstatēt šāda regulējuma trūkumus.

Avota satura analīzes metode tika izmantota, lai analizētu ārvalstu un Latvijas Republikas un Lietuvas Republikas tiesību aktus un pētnieciskos darbus.

Minētās metodes noteica dažādu pētījumā izmantoto avotu interpretāciju, arī ļoti ietekmēja noteikto uzdevumu un mērķu īstenošanu, secinājumu un vispārinājumu precizitāti, derīgumu un ticamību.

Īss promocijas darba apraksts pa nodaļām. Turpmāk sniegts īss darba nodaļu satura apraksts.

58 Kvalitatīvā pētniecības tehnika – apzināta konkrētu metožu un pieeju meklēšana, sociālo parādību, procesu un sistēmu kvalitatīvo iezīmju raksturojums.

59 Metode – pētniecības ceļš, izziņas veids: 1. Apzināta un noteiktā secībā pielietots mērķa izmantošanas veids. 2. Dabas un sociālās dzīves izpētes veids zināšanu sistēmas organizēšanai un attaisnošanai. *Ogunov, G.B. (red.) (1998). Социологический энциклопедический словарь. Москва: НОПМА, p. 177; Tidikis Province, R. (2003). Socialinių mokslų tyrimų metoDologija (dologija). Viļņa: LTU, 2003, 190. lpp.*

Ievads. Promocijas darba ievadā definēta problēma un sniegts tās apraksts – pētījuma aktualitāte, novitāte un praktiskā izmantošana, pētniecības objekts un ierobežojumi, mērķi un uzdevumi, pētniecības jautājums, struktūra, teorētiskā un metodiskā bāze pētniecībai, izmantoto doktorantūras pētījumu un zinātniskās pētniecības metožu izplatīšanai.

1. nodaļa. "Moderno tehnoloģiju teorētiskā dimensija: ietekme uz cilvēktiesībām, videoieraksta ierīču specifika un priekšrocības". Nodaļā ir apspriesti tie jautājumi, kas palīdz izprast pētījuma kontekstu: tiek apspriesti cilvēktiesību un jauno tehnoloģiju mijiedarbības aspekti (1.1. apakšnodaļa), *videoieraksta* ierīces, to specifika un ieguvumi (1.2. un 1.3. apakšnodaļa), tiek piedāvāta VII lietotāju klasifikācija (1.4. apakšnodaļa).

Galvenā problēma mūsdienu tehnoloģiju kontekstā ir evolūcijas plaisa, kas rodas starp tehnikas attīstību un juridiskās īstenošanas procedūrām. Precīzāk sakot, zinātnieki uzskata, ka valsts un starptautiskie noteikumi zinātnes un tehnoloģijas attīstībai tiek pielāgoti pārāk lēni un līdz ar to ir nepietiekami izstrādāti, lai regulētu jaunas tiesiskās situācijas, ko radījuši jaunākie tehnoloģiskie sasniegumi⁶⁰. Tāpēc ir svarīgi, lai valdību rīcība būtu savlaicīga un efektīva. Realitāte nav statiska, tiek identificēta inovatīva evolūcija, kas ir nebeidzamā kustībā, tāpēc likuma mērķis ir novērot visas izmaiņas un pielāgot tās jaunajai situācijai, kas rodas līdztekus jaunajām tehnoloģijām⁶¹. Tādējādi viens no svarīgākajiem pasākumiem, kas valstu tiesību aktiem jāveic, lai izmantotu jauno tehnoloģiju iespējas, ir "atbilstoša tiesiskā regulējuma un mehānisma izveide, lai nodrošinātu pilnīgu pārskatatbildību jauno tehnoloģiju kontekstā, tostarp pārskatot un novērtējot trūkumus valstu tiesību sistēmās, vajadzības gadījumā izveidojot uzraudzības mehānismus un nodrošinot tiesiskās aizsardzības līdzekļu pielietojumu, lai novērstu jauno tehnoloģiju radīto kaitējumu"⁶², lai jaunās tehnoloģijas nodrošinātu cilvēktiesību (tai skaitā ekonomisko, sociālo un kultūras tiesību) pilnīgu izmantošanu un neietekmētu tās nelabvēlīgā veidā un tās neapdraudētu⁶³.

VII ieguvumu apraksts pierāda, ka ideja par likuma nepieciešamību iet soli soli ar jauno tehnoloģiju sniegtajām iespējām ir pareiza, jo šīs tehnoloģijas sniedz ļoti daudz priekšrocību. Tas ir

60 Coccoli, J. (2017). *The Challenges of New Technologies in the Implementation of Human Rights: An Analysis of Some Critical Issues in the Digital Era. Peace Human Rights Governance, Vol. 1(2)*, p. 224.

61 Karanasiou, A. P. (2012). *Respecting Context: A New Deal for Free Speech in the Digital Era. European Journal of Law and Technology, Vol. 3(3)*, p. 1, pieejama tiešsaistē: <https://ejlt.org/index.php/ejlt/article/view/144/266>.

62 Human Rights Council of the United Nation (2020)(2020). *Jautājums par ekonomisko, sociālo un kultūras tiesību īstenošanu visās valstīs: jauno tehnoloģiju loma ekonomisko, sociālo un kultūras tiesību realizācijā (iepriekš rediģēta versija)*, iegūts 14.02.2021. no https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/RegularSessions/Session43/Documents/A_HRC_43_29.pdf, 15. lpp.

Human Rights Council of the United Nation (2020). *Jautājums par ekonomisko, sociālo un kultūras tiesību īstenošanu visās valstīs: jauno tehnoloģiju loma ekonomisko, sociālo un kultūras tiesību realizācijā (iepriekš rediģēta versija)*, skatīts 14.02.2021. no https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/RegularSessions/Session43/Documents/A_HRC_43_29.pdf, 15. lpp.

jāņem vērā, līdzsvarojot privātuma aizsardzību un regulu par moderno tehnoloģiju izmantošanu. Tomēr VII lietojums "aktivizē trauksmi", runājot par to radītajiem privātuma draudiem. Īpaša likumdevēju uzmanība jāvērs VII iespējām, piemēram, iekļūšanai privātās teritorijās vai slepenai filmēšanai, milzīga apjoma privātas informācijas apstrādei, piekļuvei personas datiem.

VII lietotājus pēc to statusa subordinācijas ziņā varētu iedalīt valstiskajos un nevalstiskajos izmantotajos, bet pēdējos iedalīt fiziskās un juridiskās personās (uzņēmējdarbības vienībās). Mērķi, kādos fiziskas personas varētu izmantot VII, ir likumīgie – atpūtas, paš aizsardzības nolūkos u.tml. vai arī nelikumīgie, savukārt uzņēmējdarbības vienības varētu izmantot AAS komerciāliem un nelikumīgiem mērķiem. Vissvarīgākā atšķirība starp visiem šiem privātās informācijas ieguves un uzkrāšanas veidiem ir tā, ka atkarībā no viņu statusa un privātās informācijas vākšanas mērķa ir jāizmanto dažādi juridiskie instrumenti, lai cīnītos pret nodarījumu.

2. nodaļa. "Privātuma juridiskā dimensija un tās aizsardzība VII lietošanā: starptautiskie, Eiropas Savienības un valstiskie regulējumi". Šī nodaļa ir sadalīta piecās apakšnodaļās, kurās apspriesti starptautiskie, ES un valstiskie privātuma regulējumi.

2.1. apakšnodaļā ir runāts par privātuma jēdziena sarežģītību, jo tiesības sākotnēji bija aizsargātas ar startautiskajiem likumiem, un tikai pēc tam tās sāka aizsargāt valstu jurisdikcijs, kas noveda pie to turpmākas attīstīšanas problēmām, jo tām nebija ziļu sakņu šajās valstu jurisdikcijās – šo tiesību realizācija nebija nobriedusi cilvēka zemapziņā. Lai gan tiesības uz privātās dzīves aizsardzību, tiesības uz privātumu ir nostiprinātas tik daudzās konvencijās, citās starptautiskās tiesībās un valstu tiesību aktos, tās joprojām nav skaidri definētas un nekur nav precīzi norādītas nevienā cilvēktiesību kodeksā.⁶⁴

2.2. apakšnodaļā ir ietverts privātuma apraksts starptautiskajos tiesību aktos un judikatūrā. Tādējādi ir minēti ne tikai galvenie starptautiskie tiesību akti par privātās dzīves aizsardzību, bet arī privātuma aizsardzības noteikumi, kas varētu būt piemērojami, izmantojot VII, ko ECT formulējusi savā judikatūrā (tostarp rīcības brīvības doktrīnā).

2.3. apakšnodaļā ir analizēta privātuma aizsardzība VII lietošanā ES tiesību aktos, ir aplūkota privātuma un personas datu aizsardzība, un aplūkots īpašs regulējums par AAS izmantošanu Komisijas 2019. gada 24. maija regulā (ES) 2019/947 (par bezpilota gaisa kuģu ekspluatācijas

64 Robertson, D. (2004). *A Dictionary of Human Rights (2nd edn.)*. London and New York: Europa Publications, p. 179; Warren, S. D., Brandeis, L. D. (1890). *The Right to Privacy*. *Harvard Law Review*, Vol. 4(5), p. 193; Post, R. C. (2000-2001). *Three Concepts of Privacy*. *The Georgetown Law Journal*, Vol. 89, p. 2087; Whitman, J. Q. (2004). *The Two Western Concepts of Privacy: Dignity versus Liberty*. *Yale Law Journal*, Vol. 113, p. 1153; Solove, D. J. (2002). *Conceptualizing Privacy*. *California Law Review*, Vol. 90, p. 1089; Solove, D. J. (2006). *A Taxonomy of Privacy*. *University of Pennsylvania Law Review*, Vol. 154(3), p. 479; Griffin, J. (2007). *The Human Right to Privacy*. *San Diego Law Review*, Vol. 44(4), 717. lpp

noteikumiem un procedūrām saistībā ar privātuma aizsardzību). Tā kā pēdējos gados Eiropas Savienībā ir pievērsta liela uzmanība personas datu aizsardzībai, privātumam un dronu izmantošanas regulējumam, varētu teikt, ka ES dalībvalstīm vissīkākā regula par privātās dzīves aizsardzību, izmantojot UAS, ir noteikta arī datu aizsardzībā Eiropas Savienības līmenī. Tādējādi, ņemot vērā galveno ES tiesību aktu, kas paredz privātuma aizsardzību un to, ka EKT judikatūru ES līmenī varētu uzskatīt arī par "saistošu papildu juridisko avotu" regula⁶⁵ būtiski ietekmē arī valstu tiesību aktu izveidi un to īstenošanu.

2.4. un 2.5. apakšnodaļā analizēti Lietuvas Republikas un Latvijas Republikas privātuma aizsardzības valstu noteikumi un atklātas privātuma aizsardzības īpatnības civiltiesībās, administratīvajās un krimināltiesībās, ka arī salīdzināta privātuma aizsardzība šajās divās jurisdikcijās.

3. nodaļa. "Citi privātās dzīves aizsardzības aspekti VII lietošanā un ar to saistītie trūkumi". Trešās nodaļas saturs ietverts trīs apakšnodaļās. 3.1. apakšnodaļā analizēti attiecīgie aspekti, kas saistīti ar tiesībām uz personīgā tēla (tēla) aizsardzību, izmantojot VII. Tiek uzsvērts ECT lēmums, kas paplašināja kontekstu saistībā ar tiesībām uz savu tēlu: tiesības kontrolēt tēla izmantošanu "aptver arī indivīda tiesības iebilst pret tēla ierakstīšanu, saglabāšanu un reproducēšanu, ko veic cita persona"⁶⁶. Saskaņā ar Lietuvas Republikas Civilkodeksa noteikumiem fiziskas personas fotogrāfiju (vai tās daļu) vai kādu citu attēlu reproducēt, pārdot, demonstrēt, publicēt, kā arī personu fotografēt drīkst tikai ar šīs personas atļauju jeb piekrišanu. Tomēr atļauja nav nepieciešama, ja šādas darbības ir saistītas ar personas publisko darbību, tās oficiālo amatu, tiesībsargājošo iestāžu pieprasījumu vai ja persona ir fotografēta publiskās vietās. To nav atļauts demonstrēt, reproducēt vai pārdot tikai tad, ja šīs darbības aizskar personas godu, cieņu vai kaitē tās profesionālajai reputācijai⁶⁷. Tomēr, pat ja persona tiek fotografēta (filmēta) publiskā vietā, bet izsaka skaidru aizliegumu šādai darbībai, filmēšana ir jāpārtrauc, lai persona publiskās vietās nezaudē sava privātuma aizsardzību. Piekrišanu jeb atļauju fotografēt var sniegt mutiski vai rakstiski, un katrā konkrētā gadījumā

65 Mikelsons, G. (2013). *The Binding Force of the Case Law of the Court of Justice of the European Union. Jurisprudence*, Vol. 20(2), p. 474; Dupate, K. (2011). *Case Law of the Court of Justice of the European Union* (Eiropas Savienības Tiesas Prakse Darba Tiesībās). Iegūts 27.04.2020. no https://arodbiedribas.lv/wp-content/uploads/2019/11/es_tiesas_prakse_darba_tiesibas.pdf; Mikelsons ir uzsvērusi, ka "EKT judikatūru piemēro arī Latvijas tiesas, kas to uzskata par saistošu juridisku avotu <...> Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departaments 2009.gada 14.oktobra spriedumā lietā Nr. SKC-899 lēma daļēji atcelt Rīgas apgabaltiesas Civillietu departamenta 2009.gada 20.aprīļa spriedumu, pamatojoties uz EKT 09.02.1999. 28.pantā noteikto noteikumu interpretāciju, kā arī spriedumu lietā C-167/97 28.pantā noteikto noteikumu interpretāciju, Regīna pret. Nodarbinātības Valsts sekretāru (Senāta Civillietu departamenta 2009.gada 14.oktobra spriedums lietā Nr. SKC-899, 10.2., 10.2.1., 10.2.2., 10.2.4., 10.2.5. punktiem)."

66 *Reklos and Davourlis v. Greece*, no. 1234/05, § 40, 2009. gada 15. janvāris.

67 *Civil Code of the Republic of Lithuania (Lithuania)*, (*Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas*), 18.07.2000 Lithuania, *Official Gazette* (2000), No. 74-2262; 200, Article 2.22.

piekrišanas robežas ir svarīgas, jo piekrišana fotografēties *ex officio* nenozīmē piekrišanu jebkādā veidā reproducēt, pārdot, attēlot vai izdrukāt fotoattēlu.⁶⁸

Nākamajā apakšnodaļā (3.2.) tiek aplūkots "mājas" aspekts kā vērtība, uz kuru attiecas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 8. pants. Lietuvas Republikas likumdevējs ir ieņēmis "drošu" nostāju neskaidrību gadījumā, vai konkrētās telpas tiek uzskatītas par mājām vai ne. Ja nodarījumu nevar uzskatīt par pārkāpumu saskaņā ar Lietuvas Republikas Kriminālkodeksa 165. pantu, cietusī persona vienmēr var izmantot savas tiesības uz tiesisko aizsardzību saskaņā ar Lietuvas Republikas Civilkodeksa normu, kas paredz civiltiesisko atbildību par "nelikumīgu iebrukumu personas mājoklī vai citās telpās".⁶⁹

3.3. apakšnodaļā analizēts "mājsaimniecību atbrīvojums", kas ir nostiprināts VDAR. VDAR noteikumi pēc noklusējuma pieņem, ka personiskās vai mājsaimniecības darbības nav saistītas ar profesionālo darbību vai komercdarbību⁷⁰, tāpēc personas datu apstrādi šādās attiecībās reglamentē VDAR.⁷¹ Tomēr uz dzīvojamās teritorijas videonovērošanas kameru izmantojumu, kas vismaz daļēji ietver publisku telpu (ielu), neattiecas "mājsaimniecību atbrīvojums", kas nozīmē, ka ir piemērojama VDAR, un pierāda, ka šī atbrīvojuma piemērošana nav tik vienkārša, kā varētu šķist, lasot VDAR noteikumus. Daudzi citi aspekti, kas ir jāņem vērā, lemjot par atbrīvojuma attiecināšanu uz attiecībām, kad tiek veikta vizuālās informācijas ierakstīšana, ir ilustrēti ar pētījuma autora ieteiktu shēmu, kas paredz atbildēt uz jautājumu ķēdi: "Kas veic vizuālās informācijas ierakstīšanu (juridiska vai fiziska persona)? Kādiem nolūkiem tiek glabāts videoieraksts? Vai privāto teritorijuregulāri apmeklē personas, kurām nav personisku attiecību ar datu apstrādātāju? u.c."

4. nodaļa. "Valsts regulējuma problemātiskie aspekti, kas saistīti ar privātuma aizsardzību VII lietošanā un iespējamiem tiesiskās aizsardzības līdzekļiem". 4.1. apakšnodaļā

68 T. G. v. R. Š., UAB "X", the decision of the Supreme Court of Lithuania of 24.02.2003, case No. [3K-3-294/2003](#); S. Š. ir V. Š. v. UAB "X", the decision of Supreme Court of Lithuania of 02.01.2008, case No. [3K-7-2/2008](#).

69 Lietuvas Republikas Civilkodekss (*Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas*), Lietuva, Oficiālais Vēstnesis (*Official Gazette*) (18.07.2000), Nr. 74-2262; 200. 2.23. panta 2. daļa; Meškauskaitė L., Lankauskas M. (2016). *Kriminālatbildība par privātuma pārkāpumiem saistībā ar Eiropas Cilvēktiesību konvenciju un Lietuvas judikatūru. Juridiskas problēmas*, 1. sēj., 91. lpp., 65. lpp.

70 REiropas Parlamenta un Padomes 2016. gada 27. aprīļa Lēmums (ES) 2016/679 attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti, ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula). Publicēts: *OJ L 119*, 4.5.2016., 1.–88. lpp., 18. apsvērums. (*Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation)*). Published: *OJ L 119*, 4.5.2016, pp. 1–88, recital point 18.)

71 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/679 (2016. gada 27. aprīlis) par fizisku personu apstrādi attiecībā uz personas datu apstrādi, a un par šādu datu brīvu apriti, un ar ko atceļ Direktīvu 95/46/EK (Vispārīgā datu aizsardzības regula). Publicēts: *OJ L 119*, 4.5.2016., 1.–88. lpp., 2. panta 2. daļas c apakšpunkts. (*Regulation (EU) 2016/679 of the European Parliament and of the Council of 27 April 2016 on the protection of natural persons with regard to the processing of personal data and on the free movement of such data, and repealing Directive 95/46/EC (General Data Protection Regulation)*). Published: *OJ L 119*, 4.5.2016, pp. 1–88, Article 2 part 2 clause c.)

autore pamato izvēlēto pētniecības stratēģiju un paskaidro, ka ir ļoti maz gadījumu, kas saistīti ar privātuma pārkāpumiem, izmantojot VII valstu tiesās, un to fakti ir tikai šauri, atsevišķi jautājumi, kuru analīze neļautu veikt visaptverošu analīzi (varbūt tas ir šī jautājuma nepietiekama vai neatbilstoša regulējuma dēļ, kā rezultātā cilvēki neizmanto savas tiesības uz tiesisko aizsardzību). Tādējādi lietu modelēšana kā metode ļauj veikt loģiskus secinājumus par privātuma aizsardzības noteikumu piemērošanu, kas ietverti spēkā esošajos tiesību aktos un palīdz rast risinājumu juridisko instrumentu pieņemšanā.

Apakšnodaļās (4.2., 4.3. un 4.4.) ir trīs dažādas modelētas situācijas, kas saistītas ar UAS izmantošanu (fotokamera publiskā vietā un auto kamera). *Autore* detalizēti analizē katru situāciju, cenšoties pielāgot esošos juridiskos instrumentus privātuma aizsardzībai. Turklāt uzsver VII tiesību tiesiskā regulējuma nepietiekamību un ierosina pamatnostādnes tā uzlabošanai.

Problēmas, kas saistītas ar UAS izmantošanu, galvenokārt ir saistītas ar atbildības praktisko piemērošanu UAS specifikas dēļ, kas ļauj veikt slēptu uzraudzību vai uzraudzību bezatbildīgās personas identifikācijā. Lai gan nesen ir stājušies spēkā jaunie ar UAS saistītie detalizētie ES tiesību akti, ļaunprātīgas izmantošanas iespēja varētu tikt pieļauta, izmantojot UAS attālās identifikācijas prasības izņēmumus. Abas pārējās situācijas lielākoties ir saistītas ar tiesību uz sava tēla aizsardzību praktisko piemērošanu, kuras jutīgākais aspekts ir tā aizsardzība publiskās vietās. Šīs situācijas, izmantojot tiesības uz savu tēlu, varētu būt saistītas arī ar dažiem datu aizsardzības aspektiem, kas Lietuvas Republikā ir diezgan nepilnīgi.

5. nodaļa. "Prasības līdzsvarotai likumdošanai". Pēdējā nodaļa ir strukturēta četrās apakšnodaļās. Pirmajās trijās apakšnodaļās analizēti līdzsvarotas likumdošanas kritēriji. Svarīgākais jautājums VII izmantošanas regulējumā ir tā neesošais regulējums auto kameru izmantošanā. Tas nav attaisnojams, joto tehniskās īpašībasneapdraud privātumu mazāk par cita veida VII. Auto kameras vienmēr tiek izmantotas publisku vietu (satiksmes un apkārtnes) uzraudzībai, to izmantošana formāli neatbilstu GDPR prasībām, jo nav iespējams saņemt ikvienas personas piekrišanu šo datu apstrādei. Jau tikai šis viens apsvēruma pierāda nepieciešamību ar likumu regulēt šāda veida VII izmantojumu un vismaz nodrošināt, ka personas, kas sagaida privātumu arī sabiedriskās vietās, būtu skaidri informētas par notiekošo video ierakstīšanas procesu (to varētu izdarīt, piemēram, pieprasot, lai transportlīdzekļi, kuros tiek izmantotas auto kameras, tiktu marķēti ar īpašu zīmi precīzi noteiktās vietās).

Efektivitāte ir vēl viena līdzsvarotu tiesību aktu kvalitāte – jo ilgāk tiek veikts ir privātuma pārkāpums, jo smagākas sekas tas varētu radīt indivīdam. Lietuvas Valsts datu inspekcija mēdz atteikties izskatīt sūdzības pret fiziskām personām, Latvijas Datu valsts inspekcija pieprasa, lai

pieteicējs pats pirms sūdzības iesniegšanas iestādē veiktu vairākas darbības (tai skaitā saraksti ar datu apstrādātāju) pirms pieņem tā pieteikumu izskatīšanai⁷². Šāda prasība ne tikai pagarina personas privātuma pārkāpuma ilgumu, bet arī rada smagu slogu pieteikuma iesniedzējam, kam dažkārt pat nepieciešamas juridiskas zināšanas. Tiesību akti tiek uzskatīti par neefektīviem arī tad, ja tie ir novecojuši, citiem vārdiem sakot, tie nerisina šodienas problēmas, šajā gadījumā – neiekļaujot moderno tehnoloģiju radīto privātās dzīves tiesību apdraudējumu, kas ir izraisījis privātuma pārkāpšanas riska pieaugumu. Kā piemērus novecojušiem tiesību aktiem, kas saistīti ar VII izmantošanu, varētu minēt Lietuvas Republikas civilkodeksu, kas, lai gan ietver privātuma aizsardzības noteikumus, paredz, ka prasītājam jāpierāda atbildētāja vaina privātuma pārkāpuma lietā, savukārt VII neierobežotās iespējas rada īpaši augstu privātās dzīves tiesību pārkāpuma risku un ļauj veikt slēptu privātu datu vākšanu, pārkāpējiem paliekot neidentificētiem vai slēpjot pierādījumus, kas pierāda likumpārkāpēja vainu. Tiesību akta neefektivitāti var izraisīt tā nepilnīgums vai sarežģītība. Piemēram, VDAR, no vienas puses, ir risinājums privātuma aizsardzības nepilnību novēršanai valstu tiesību aktos (gadījumos, kad personas dati tiek apstrādāti komercdarbībā), no otras puses, tie ir tik sarežģīti un visaptveroši tiesību akti⁷³, kurus, kā norāda daži autori, nav iespējams pilnībā ievērot, un tādējādi tiek ignorēti vai diskreditēti, kas, savukārt, veicina tiesību ļaunprātīgu izmantošanu un ir nepamatoti.⁷⁴ Piemērs šādai nenoteiktībai VDAR ir mājsaimniecību atbrīvojums, kas ir pamats VDAR piemērošanai. "Mājsaimniecību atbrīvojums" nenoteiktība apgrūtina VDAR piemērošanu fiziskām personām – nelegāliem personas datu vācējiem. Tātad šis noteikums ir tik neviennozīmīgs, ka, piemēram, Lietuvas Valsts datu aizsardzības inspekcija iekļuva tā lamatās un piemēro šo izņēmumu visos gadījumos, kad datu vācējs ir fiziska persona. Šādā veidā personas datu subjekts zaudē savas iespējas aizstāvēt savas intereses saskaņā ar VDAR valsts līmenī.

Proporcionalitāte ir vēl viens līdzsvarotu tiesību aktu kritērijs. Tomēr, runājot par samērīgiem valsts tiesību aktiem, kuriem ir jālīdzsvaro cilvēktiesību aizsardzība un brīvība izmantot citu labumu (šajā gadījumā VII) un pieņemot, ka konvencijas 8. panta 2. punktā⁷⁵ minētajiem pieļaujamajiem

72 Andersone, D. (2019) "Personas datu aizsardzības krimināltiesiskie aspekti" (*Criminal aspects of personal data protection*) (Doctoral thesis). Iegūts 02.01.2021 no <https://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/48862>.

73 Sirur, S., Nurse, J., Webb, H. (2018). *Are We There Yet? Understanding the Challenges Faced in Complying with the General Data Protection Regulation (GDPR)*. Conference: *Proceedings of the International Workshop on Multimedia Privacy and Security (MPS) at the 25th ACM Conference on Computer and Communications Security (CCS)*, pieejama tiešsaistē:

https://www.researchgate.net/publication/327160034_Are_We_There_Yet_Understanding_the_Challenges_Faced_in_Complying_with_the_General_Data_Protection_Regulation_GDPR 1. daļa

74 Purtova, N. (2018). *The law of everything. Broad concept of personal data and future of EU data protection law*. *Law, Innovation and Technology*, Vol. 10(1), p. 41.

75 cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija. Parakstīts Romā 04.11.1950 (*Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms*). Latvija līgumam pievienojās 1997. gada 27. jūnijā. Likums "Par Eiropas

traucējumiem nav acīmredzama pamata, pēc autora domām, proporcionalitātes princips būtu jāievēro arī no cita viedokļa: vai cilvēktiesību aizsardzība ir adekvāta un nav pārāk ierobežojoša pret to citu vērtību, pret kuru cilvēktiesības tiek mēģināts līdzsvarot.

Likuma prasība nav samērīga, ja atbildība, kas piemērojama par pārkāpumu, neatbilst tās smagumam. Piemēram, administratīvajās tiesībās nav nodrošināta privātuma aizsardzība pret noteiktiem pārkāpumiem, kas saistīti ar personas datiem, tāpēc tas tieši noved pie kriminālprocesa. Šāda situācija var rasties gadījumā, ja personas dati tiek apstrādāti personisku iemeslu dēļ (piemēram, laulātais vāc pierādījumus par neuzticību laulības šķiršanas lietai (to saskaņā ar Lietuvas judikatūru parasti uzskata par pieļaujamiem pierādījumiem), bet vēlāk tiesa konstatē, ka šādas pieļaujamības robežas ir pārsniegtas. Administratīvo atbildību kā represīvu un preventīvu juridisku instrumentu nevarēja piemērot, jo uz šādu gadījumu neattiecas ne valsts (Latvijas Republikas un Lietuvas Republikas) tiesību akti par datu ⁷⁶aizsardzību, ne VDAR). Tādējādi represīvu un preventīvu iemeslu dēļ būtu piemērojama tikai kriminālatbildība. Taču, ja pārkāpējs vāktu, kā varētu domāt, pieļaujamus pierādījumus lietai, šāda veida atbildība būtu pilnīgi nesamērīga.

5.4. apakšnodaļā ietvertas nobeiguma piezīmes par Lietuvas Republikas un Latvijas Republikas privātuma aizsardzības regulējumu, fiziskām personām izmantojot *videoieraksta* ierīces. Galvena atšķirība šo valstu noteikumos: Lietuvas noteikumi skaidri nodala privātumu un datu aizsardzību, bet Latvijas likumdošanā privātums pielīdzināts datu aizsardzībai. Šādu secinājumu var izdarīt no tā, ka Latvijas Republikas Krimināllikumā ir tikai viens vispārējs noteikums par privātuma interešu aizsardzību – personas dati.⁷⁷ Lietuvas Republikas Civilkodeksā paredzētais regulējums par tiesībām uz sava tēla aizsardzību nav pietiekams, jo publiskās vietās netiek aizsargāts privātums (tādēļ *autore* ierosina fotogrāfijas "vienīgā priekšmeta" noteikumu, kas uzliktu fotogrāfam pienākumu saņemt personas piekrišanu fotogrāfēšanai, ja viņš ir vienīgais/galvenais fotogrāfijas objekts un tajā ir atpazīstams. Regula par privātumu būtu jāuzlabo kompensācijas mehānisma daļā (*autore* ierosina stingri ievērot atbildību gadījumos, kad privātuma pārkāpums tiek izdarīts, izmantojot VII un citas tehnoloģijas).

Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvenciju 4^p 1950. gada novembris un tā protokols Nr. 1st, 2nd, 4^p, 7^p un 11. ." Publicēts Latvijas Vēstnesī, 143/144, 13.06.1997., 8. panta 2. daļa nosaka: "Valsts iestāde nedrīkst iejaukties šo tiesību īstiesībās, izņemot gadījumus, kad tas ir saskaņā ar likumu un ir nepieciešams demokrātiskā sabiedrībā valsts nacionālās drošības, sabiedrības drošības vai ekonomiskās labklājības interesēs, nekārtību vai noziegumu novēršanai, veselības vai tikumības aizsardzībai vai citu personu tiesību un brīvību aizsardzībai." Tādējādi, kadfizisko personu VIII izmantošana vairumā gadījumu neatbilst jēdzienam "citu personu tiesības un brīvības" un šie gadījumi nav no tiem, kas ļauj iejaukties viņu tiesībās uz privātās dzīves neaizskaramību īstenošanā, tāpēc tie ir jāreglamentē tā, lai netiktu pārkāptas cilvēktiesības. 76 A. Š v. J. Š, Lietuvas Augstākās tiesas 2012. gada 6. jūlija spriedums lietā Nr. 3K-3-269/2012.

77 LR Krimināllikums. Pieņemts 1998. gada 17. jūnijā. Publicēts: [Latvijas Vēstnesis](#), 199/200, 1998. gada 8. jūlijā ; Latvijas Republikas Saeimas un Ministru Kabineta Ziņotājs Nr. 15, 1998. gada 4. augustā, pēdējie grozījumi 2020. gada 11. jūnijā , 145. pants.

Secinājumi un priekšlikumi:

Apkopojot pētījuma rezultātus, atbilde uz pētījuma jautājumu par to, vai Lietuvas valsts regulējums par *VII* izmantošanu ir pietiekams efektīvai privātuma aizsardzībai šajā jomā, ir "nē". Tādējādi var izdarīt šādus secinājumus un priekšlikumus:

1. Tā kā ES tiesību aktu piemērošana privātās dzīves aizsardzībai *VII* lietošanā ir neizbēgama un personas tēls saskaņā ar EKT judikatūru ir personas dati, VDAR noteikumi ir īpaši svarīgi. Tomēr šie ES tiesību akti ir diezgan sarežģīti, jo īpaši runājot par "mājsaimniecību atbrīvojumu". Lietuvas uzraudzības iestāde šo atbrīvojumu piemēro nepareizi, pieņemot, ka gadījumā, ja datu apstrādātājs nav juridiska persona, ir jāpiemēro "mājsaimniecību atbrīvojums" un atsakās izmeklēt šo lietu. Šāda interpretācija ir kļūdaina, jo persona, kuras leģitīmās intereses ir pārkāptas, nevar aizstāvēt savas intereses pret šādu likumpārkāpēju, izmantojot administratīvos rīkus: Administratīvo pārkāpumu kodeksā norma par personas datu aizsardzības pārkāpumu ir atcelta kā lieka, jo atbildību regulē VDAR, bet VDAR tādos gadījumos arī nav piemērojama. Tas rada situāciju, kad datu subjekta tiesības uz privātās dzīves aizsardzību, tai skaitā personas datus var aizsargāt tikai civilprocess, kas ir ilgstošs process un tāpēc var būt neefektīvs.

Lai izvairītos no šādas situācijas, pētījuma *autore* iesaka valsts uzraudzības iestādei vai citām iestādēm (to amatpersonām), kas izskata sūdzības par personas datu aizsardzības pārkāpumiem *videoieraksta* gadījumos, piemērot testu, kas paredz atbildēt uz jautājumu ķēdi, kā rezultātā tiek iegūta atbilde rīcībai tālāk ("mājsaimniecības atbrīvojums", piemēro VDAR, jautājumam nepiemēro VDAR).

2. Civilprocess privātās dzīves aizsardzībā Lietuvas Republikā nav efektīvs ne tikai tāpēc, ka tas ir ilgstošs (tas attiecas uz gadījumiem, kad prasītājs lūdz steidzami izbeigt viņa privātās dzīves pārkāpumu), bet arī tāpēc, ka: pirmkārt, prasītājam ir pārmērīgs pierādīšanas pienākums (viņam/viņai ir jāpierāda atbildētāja vaina), otrkārt, kompensācija par nemantiskiem zaudējumiem, ko piespriedusi Lietuvas tiesa, parasti ir pārāk maza, lai sasniegtu savu mērķi (kompensēt pārkāpuma negatīvās sekas), treškārt, tiesas dažos gadījumos interpretē vainīgās personas nodarījumu kā tādu, kas ļauj nelemt par nemantiskā kaitējuma apmēru, bet gan kā kritēriju, kas ļauj noteikt prasījuma par nemantiska kaitējuma pamatotību (citiem vārdiem sakot, ja prasītājs nav pierādījis atbildētāja tīšu vainu, tiesas uzskata, ka kompensācija par kaitējumu, kas nav naudas zaudējums, nav jāpiešķir).

Ņemot vērā tēla kā informācijas avota nozīmīgumu un to, ka Lietuvas Republikas Civilkodeksa 6.248. pantā ir norādīts, ka likumā noteiktajos gadījumos civilatbildība iestājas bez vainas, tiek ieteikts Lietuvas Republikas Civilkodeksa XXII nodaļas trešo daļu papildināt ar papildu pantu "Atbildība par privātās dzīves aizskārums, kas izdarīts, izmantojot *videoieraksta* ierīces", kurā

būtu jānorāda: "Ja privātums ir pārkāpts, izmantojot *videoieraksta* ierīces, vainīgajai pusei ir jāmaksā kompensācija par kaitējumu", tādējādi paredzot stingru atbildību, kas neparedz prasītājam pierādīt atbildētāja vainu.

Lietuvas tiesām ir adresētas šādas rekomendācijas: tiesu praksē ieteicams neizmantot vainas veidu kā kritēriju, kas ļauj noteikt, vai prasītāja prasība saņemt kompensāciju par nemantisko kaitējumu ir pamatota, un tas ir jāizskata kā jebkurš privātuma pārkāpums, neraugoties uz pārkāpēja vainas veidu, tas ir tikai jautājums par tā apjomu. Turklāt, pēc autora domām, tikai pārkāpuma atzīšanas fakts nebūtu jāizskata par pietiekamu kompensāciju par kaitējumu, kas nav mantveida, jo tas nerada nekādu pievienoto vērtību privātuma aizsardzības mehānismam. Visbeidzot, tiesām būtu jāizvairās piespriest simboliska apmēra kompensācijas par ne mantveida kaitējumu vai kas nav naudas zaudējumu, jo tas atturētu personas aizstāvēt savu pārkāpto privātumu tiesā.

3. Privātums AAS izmantošanas jomā nav pienācīgi aizsargāts ne ES, ne tās dalībvalstu līmenī. Noteikumi 2019/947 un 2019/945 nenodrošina UAS ekspluatanta (pilota) identifikāciju, ja izmantotās UAS klasificē C0 un C4 klasē vai ja to uzskata par rotaļlietu (direktīva 2009/48/EK par rotaļlietu drošumu). Tā kā pilota (operātor) identifikācija ir būtisks nosacījums, lai novērstu iespējamus privātuma pārkāpumus, ieviest prasību aprīkot ar identifikācijas papildinājumiem, kas ļauj kompetentajai iestādei attālināti noteikt tālvadības pilota atrašanās vietu, noteikt viņa identitāti un augstumu virs virsmas un pacelšanās vietu, ja tiek veiktas darbības ļaunprātīgos nolūkos. Turklāt Regulā 2019/947 nav runāts par efektīviem pasākumiem pārkāpuma pārtraukšanai tajā laikā laikā, kad darbojas UAS. Lai gan Regula 2019/947 ļauj dalībvalstīm pieņemt valsts noteikumus, lai uz bezpilota gaisa kuģu ekspluatāciju attiektos konkrēti nosacījumi to iemeslu dēļ, uz kuriem neattiecas Regulas (ES) 2018/1139 darbības joma, tostarp privātās dzīves un personas datu aizsardzība saskaņā ar Eiropas Savienības tiesību aktiem, Lietuva savos valsts noteikumos vienkārši ir transponējusi noteikumus vai Regulas 2019/947 un 2019/945, bet nav pieņēmusi nekādus īpašus noteikumus, kas kalpotu privātuma aizsardzībai.

Ņemot vērā trūkumus Regulās 2019/947 un 2019/945, ko izmanto iespējamie privātuma pārkāpēji, Lietuvai ir jāizmanto savas tiesības pieņemt valsts noteikumus, kuros precizēta Regula 2019/947 un kuri kalpo privātuma aizsardzībai, tas ir, Lietuvai jāpieņem īpaši noteikumi par AAS darbību un noteikumi, kas efektīvi palīdz nodrošināt privātuma aizsardzību, piemēram: lidojumu ierobežojumi laika un teritorijas ziņā (par piemēru ņemot Latvijas piemēru, ieviešot lidojumu aizliegumu laikā no 30 minūtēm pēc saulrieta līdz 30 minūtēm pirms saullēkta, prasība nelidot ar AAS tuvāk par 2 metriem horizontālajā plaknē no apdzīvoto vietu ielas malas (pilsētās un ciemos vai atdalītām dzīvesvietām)). Turklāt, tiek ierosināts, ka tālvadības pilotam, kas ekspluatē UAS, saskaņā

ar ES regulu uz kuru neattiecas attālās identifikācijas papildinājums, ir jāvelk košas krāsas veste ar drona simbolu uz tās, un ir jābūt redzamam no AAS (izņēmums pēdējai prasībai varētu tikt attiecināts tikai uz C4 klases sporta pasākumiem). Ar to pašu tiesību aktu kompetentajai iestādei būtu jābūt pilnvarām glabāt pierādījumus par iespējamiem privātuma pārkāpumiem (lai piemērotu kriminālatbildību par privātuma (personas datu) pārkāpumiem Lietuvā, ir jāpierāda, ka vainīgajai personai bijis tiešs nodoms izdarīt noziegumu). Turklāt valsts iestādei būtu jābūt pilnvarotai neitralizēt UAS, ja tā precīzi un skaidri atbilst aizdomām par privātās dzīves aizskārumu (piemēram, ja UAS pilota vai ekspluatanta identifikācija nav iespējama vai operatoram ir izteikta mutiska vai rakstiska prasība par aizdomām par privātās dzīves aizskārumu.

4. Lai gan Latvijas Personas datu apstrādes likums ir noteicis aizliegumu izpaust ceļu satiksmē iegūtos ierakstus citām personām un iestādēm (izņemot atsevišķi norādītus gadījumus), Lietuvā auto kameru izmantošanu nereglamentē īpaši noteikumi. Problēmas, kas saistītas ar auto kameru izmantošanu, atklājas divos aspektos. Pirmais aspekts, kad kamera filmē automašīnas iekšpusi (salonu). Šādā gadījumā ir svarīgi, vai automašīnas salons tiek uzskatīts par publisku vai privātu vietu (telpu). Atkarībā no tā tiek piemēroti dažādi juridiskie instrumenti, lai aizsargātu ar privātumu saistītas intereses. Ja automašīnas iekšpuse tiek uzskatīta par privātu vietu, piemēro privātuma aizsardzības noteikumus, ja ne, var izmantot personas datu aizsardzības noteikumus. Otrs aspekts ir saistīts ar situāciju, kad mēr autokamera uzņem ierakstus par automašīnas ārpusi. Tas, ka Lietuvā nav regulas par auto kameru izmantošanu, padara šādu ierīču izmantošanu neregulētu vai pat nelikumīgu VIIVDAR kontekstā, jo valsts tiesību aktos nav izņēmumu to izmantošanai, lai gan auto kameru izmantošanu noteikti varētu uzskatīt par personas datu apstrādi, jo tiek novērota publiskā telpa, tiek apstrādāti personas dati (piemēram, automašīnu reģistrācijas numuri), autokameru uzskata par automatizētu ierīci saskaņā ar VDAR 2. panta 1. daļu un te "mājsaimniecību atbrīvojums" nav spēkā. Ja saskaņā ar EKT judikatūru, publisko telpu videonovērošanas kameru ierakstu izmantošanā un to datu apstrādē, tiek veikta darbība, kas nevar tikt uzskatīta tikai par "personisku vai mājsaimniecīgu" darbību un šādā gadījumā ir piemērojama VDAR, tad nav saprotams, kāpēc pret autokamerām būtu jāizturas citādi.

Tā kā šāda veida VII izmantošana ir nenoliedzama, ir jāatrod veids, kā līdzsvarot auto kameras lietošanu ar privātuma aizsardzību. Ņemot vērā to, ka šobrīd nav īpaša regulējuma par šādas ierīces lietošanu, Lietuvas likumdošanā, Personas datu tiesiskās aizsardzības likumu (pēc Latvijas piemēra) varētu papildināt ar šādu tekstu: "Ja automatizētās datu reģistrēšanas iekārtas iegūtie dati ceļu satiksmē tiek izmantoti personiskai vai mājsaimniecības lietošanai, šī likuma un VDAR prasības nav piemērojamas. Ceļu satiksmē iegūtos datus aizliegts izpaust citām personām un iestādēm (izņemot

atsevišķi norādītus gadījumus)." Līdzās tam nepieciešams īpaši atzīmēt transportlīdzekļus, kuros tiek izmantotas auto kameras (piemēram, izvietot zīmes uz transportlīdzekļa tā, lai tās būtu viegli saskatāmas ceļu satiksmē no visām transportlīdzekļa pusēm), tādējādi informējot citus satiksmes dalībniekus par videokameras darbību. Papildus personas datu aizsardzībai šāds marķējums kalpotu ceļu satiksmes negadījumu izmeklēšanai, kad ceļu satiksmes negadījumu apstākļu izmeklēšanai ir nepieciešami šie videoieraksti.

5. Lietuvas tiesību akti, proti, Lietuvas Republikas Civilkodeksa 2.22. pants, atsevišķi reglamentē tiesību uz savu tēlu aizsardzību. Šis pants padara personas datu (precīzāk - tēla) apstrādi likumīgu sabiedriskās vietās bez datu subjekta piekrišanas, ja vien šāda apstrāde neaizskar personas godu, cieņu vai nerada kaitējumu tās profesionālajai reputācijai. No vienas puses, šo pantu varētu saprast kā VDAR atkāpi, lai līdzsvarotu personas datu aizsardzību un vārda brīvību. Savukārt šāds regulējums neatbilst ECPAK judikatūrai, kas ir apstiprinājusi, ka tēla aizsardzība sākas pirms fotogrāfijas uzņemšanas un ka personas nezaudē savu privātumu pat publiskā vietā. Pašreizējais regulējums, kas ietverts tikko minētajā Civilkodeksa pantā, nozīmē, ja fotoattēls ir uzņemts publiski, personas datu aizsardzība ir mazāka par VDAR noteikto. Tādējādi, ja personas datu apstrāde neaizskar tās godu un cieņu (t.i., privātumu), šai personai nav tiesiska pamata uzskatīt, ka šāda apstrāde ir nelikumīga, un atbildētājam civillietā (datu apstrādātājam) pat nebūtu jāpierāda, ka fotogrāfijas uzņemšanas brīdī pastāvēja brīvības ierobežošanas nosacījumi – šāda apstrāde automātiski būtu likumīga tikai tāpēc vien, ka fotogrāfija uzņemta publiskā vietā.

Šāds tēla aizsardzības regulējums ir kļūdains. Ņemot vērā Lietuvas Republikas Civilkodeksa 2.22. pantu, kurā noteikts, ka "Fiziskas personas fotogrāfiju (vai tās daļu) vai kādu citu attēlu var reproducēt, pārdot, demonstrēt, publicēt un personu var fotografēt tikai ar tās piekrišanu. Šādu piekrišanu pēc fiziskās personas nāves var dot tās laulātais, vecāki vai bērni". Šā panta otrā daļa: "Ja šādas darbības ir saistītas ar personas publisko darbību, tās oficiālo amatu, tiesībsargājošo iestāžu pieprasījumu vai ja persona tiek fotografēta sabiedriskās vietās, personas piekrišana nav nepieciešama. Personas fotogrāfiju (vai tās daļu), kas sagatavota šādos apstākļos, tomēr aizliegts izplatīt vai pārdot, ja šīs darbības aizskar personas godu, cieņu vai kaitētu tās profesionālajai reputācijai"), to būtu jāredzīgē šādi: "Ja fiziska persona ir *videoieraksta* ierīces kameras vienīgais vai viens no galvenajiem objektiem un šo fizisko personu var identificēt pēc izgatavojamā fotoattēla/video, personu drīkst fotografēt vai filmēt tikai ar tās piekrišanu. Atkāpe no šā noteikuma ir atļauta tikai tad, ja tiek īstenotas tiesības uz vārda un informācijas brīvību."

6. Tehnoloģiskos sasniegumus un sociālos procesus nedrīkst apspiest, lai tie atbilstu spēkā esošajiem tiesību aktiem, kas vairs neatbilst realitātei, tāpēc ir jāaizpilda plaisa starp moderno

tehnoloģiju lietojumu un tiesību īstenošanas noteikumiem. Tādējādi **videoieraksta ierīču (VII)** lietojumam to specifikas (privātuma pārkāpuma iespējas – slepena novērošana, attēlu ierakstīšana, mobilitāte u.c.) dēļ ir nepieciešams īpašs regulējums. Tomēr regula nedrīkst kavēt tehnoloģiju attīstību un pārlietu ierobežot to izmantojumu, jo modernām tehnoloģijām ir ļoti plašs pielietojums un tās ir neaizstājamas daudzās jomās: ekonomikā, medicīnā u.tml. Šo iemeslu dēļ regulai ir jāatbilst efektivitātes, lietderības un proporcionalitātes kritērijiem, un tas tiktu panākts, ja tiktu īstenoti iepriekš minētie priekšlikumi.

Promocijas darba galvenie zinātniskās literatūras avoti:

1. Abulashvili, V. (2018). *Human Rights and Development of Technology. L'Europe Unie/United Europe*, Vol. 12/2018, 47.-54.lpp
2. Akandji-Kombe, J. F. (2007). *Positive obligations under the European Convention on Human Rights: A guide to the implementation of the European Convention on Human Rights. Human rights handbooks*, Vol. 7, 1.-72.lpp.
3. Andersone, D. (2018). *Personas datu aizsardzības krimināltiesiskie aspekti (Criminal aspects of personal data protection) (Doctoral thesis)*. Iegūts 02.01.2021 no <https://dspace.lu.lv/dspace/handle/7/48862>.
4. *Applying the Charter of Fundamental Rights of the European Union in law and policymaking at national level (2018)*. Iegūts 15.12.2019 no https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2018-charter-guidance_en.pdf. doi:10.2811/06311
5. *Article 29 Data Protection Working Party, Opinion 01/2015 on Privacy and Data Protection Issues relating to the Utilisation of Drones*. Iegūts 24.06.2018 no https://ec.europa.eu/justice/article-29/documentation/opinion-recommendation/files/2015/wp231_en.pdf.
6. Bakircioglu, O. (2007). *The Application of the Margin of Appreciation Doctrine in Freedom of Expression and Public Morality Cases. German Law Journal*, Vol. 08(7), 711.-734. lpp. doi: [10.1017/S2071832200005885](https://doi.org/10.1017/S2071832200005885)
7. Banisar, D., Davies, S. (1999). *Global Trends in Privacy Protection: An International Survey of Privacy, Data Protection, and Surveillance Laws and Developments. Journal of Computer & Information Law*, Vol. XVII, 1.-112. lpp.

8. Brunk, B. (2002). *Understanding the privacy space*. *First Monday*, Vol. 7(10) tiešsaistes žurnāls pieejams: <https://firstmonday.org/ojs/index.php/fm/article/view/991/912>).
9. Bučiūnas, G. (2015). "Videoreģistratori un personas privātums. Lietišķie pētījumi Lietuvas koledžās" Sējums 1 (11), 64.-68.lpp.
10. Cayford, M., Pieters, W. (2018). *The effectiveness of surveillance technology: What intelligence officials are saying*. *The Information Society*, Vol. 34(2), 88.-103. lpp. doi: 10.1080/01972243.2017.1414721. doi: 10.1080/01972243.2017.1414721
11. Cannataci, J.A. (2010). *Squaring the Circle of Smart Surveillance and Privacy*. *Fourth International Conference on the Digital Society*, 323-328. lpp. doi: [10.1109/ICDS.2010.55](https://doi.org/10.1109/ICDS.2010.55)
12. Cirtautienė, S. (2013). *Impact of Human Rights on Private Law in Lithuania and other European Countries: Problematic Aspects*. *Jurisprudence*, Vol. 20(1), 77.-90. lpp.
13. Council of Europe. *The Margin of Appreciation*. Iegūts 29.07.2019 no https://www.coe.int/t/dghl/cooperation/lisbonnetwork/themis/echr/paper2_en.asp.
14. Diggelmann, O., Cleis, M. N. (2014). *How the Right to Privacy Became a Human Right*. *Human Rights Law Review*, Vol. 14, 441.-458. lpp. doi: [10.1093/hrlr/ngu014](https://doi.org/10.1093/hrlr/ngu014)
15. Dolzhikov, A. V. (2012). *The European Court of Human Rights on the Principle of Proportionality in "Russian" cases*. *Teisė*, Vol. 82, 215.-224. lpp. doi: [10.15388/Teise.2012.0.127](https://doi.org/10.15388/Teise.2012.0.127)
16. Dupate, K. (2011). *Case Law of the Court of Justice of the European Union* (Eiropas Savienības Tiesas Prakse Darba Tiesībās). Iegūts 27.04.2020 no https://arodbiedribas.lv/wp-content/uploads/2019/11/es_tiesas_prakse_darba_tiesibas.pdf.
17. ECHR Research Division (2013). *National security and European Case-Law*. Iegūts 01.08.2019 no <https://rm.coe.int/168067d214>.
18. EDPS Guidelines on assessing the proportionality of measures that limit the fundamental rights to privacy and to the protection of personal data (19.12.2019). Iegūts 27.03.2020 no https://edps.europa.eu/sites/edp/files/publication/19-12-19_edps_proportionality_guidelines2_en.pdf.
19. European Commission, "Communication for the Commission to the European Parliament and the Council, A New Era for Aviation. Opening the aviation market to the civil use of remotely piloted aircraft systems in a safe and sustainable manner" (2014). Iegūts 01.07.2019 no <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52014DC0207&from=EN>.
20. European Data Protection Board (2019). *Guidelines 3/2019 on processing of personal data through video devices*. Iegūts 2020.01.03 no https://edpb.europa.eu/sites/edpb/files/consultation/edpb_guidelines_201903_videosurveillance.pdf.

21. *European Data Protection Board (2020). Guidelines 3/2019 on processing of personal data through video devices.* Iegūts 02.15.2020 no https://edpb.europa.eu/sites/edpb/files/files/file1/edpb_guidelines_201903_video_devices_en.pdf.
22. *European Parliament (2007). Explanations relating to the Charter of Fundamental Rights of the European Union, OJ C 303, 14.12.2007, 17.–35. lpp.*
23. *European Parliamentary Research Service (October 2018). The right to Respect for Private Life: Digital Challenges, a comparative law perspective.* Iegūts 01.02.2020 no [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/628249/EPRS_STU\(2018\)628249_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/628249/EPRS_STU(2018)628249_EN.pdf). doi:10.2861/45028
24. *European Union Aviation Safety Agency (2019. gada 9. oktobris). Acceptable Means of Compliance (AMC) and Guidance Material (GM) to Commission Implementing Regulation (EU) 2019/947.* Iegūts 12.12.2019 no <https://www.easa.europa.eu/sites/default/files/dfw/AMC%20%26%20GM%20to%20Commission%20Implementing%20Regulation%20%28EU%29%202019-947%20%E2%80%94%20Issue%201.pdf>.
25. *Florijn, A. N. (2008). Quality of legislation: A law and development project. Explorations in theory and practice of international legislative projects: Lawmaking for development. Leiden University Press, 75.-89. lpp.*
26. *Goldstein, K., Ohad, S., Tov, M., Prazeres (2018). The Right to Privacy in the Digital Age,* pieejams: https://www.researchgate.net/publication/328789396_The_Right_to_Privacy_in_the_Digital_Age.
27. *Greer, S. (1997). The exceptions to articles 8 and 11 of the European Convention on Human Rights. Human rights files No. 15. Council of Europe Publishing, 67 lapas. ISBN 978-92-871-3373-1*
28. *Greer, S. (2000). The Margin of Appreciation: Interpretation and Discretion Under the European Convention on Human Rights. Human rights file No. 17. Council of Europe Publishing, 60 lapas. ISBN: 9287143501*
29. *Griffin, J. (2007). The Human Right to Privacy. San Diego Law Review, Vol. 44(4), 697.-722. lpp.*
30. *Guide on Article 8 of the European Convention on Human Rights, iegūts at 03.01.2020 no https://www.echr.coe.int/Documents/Guide_Art_8_ENG.pdf.*
31. *Hert, P. (2005). Balancing security and liberty within the European human rights framework. A critical reading of the Court's case law in the light of surveillance and criminal law enforcement strategies after 9/11. Utrecht Law Review, Vol. 1(1), 68-96. lpp. doi: [10.18352/ulr.4](https://doi.org/10.18352/ulr.4)*

32. Hoofnagle, C. J., Sloat, B., Borgesius, F. Z. (2019). *The European Union general data protection regulation: what it is and what it means*. *Information & Communications Technology Law*, Vol. 28(1), 65.-98. lpp. doi: [10.1080/13600834.2019.1573501](https://doi.org/10.1080/13600834.2019.1573501)
33. Hughes, K. (2019). *The Public Figure Doctrine and the Right to Privacy*. *Cambridge Law Journal*, Vol. 78(1), pp. 70.-99. lpp. doi: [10.1017/S000819731900028X](https://doi.org/10.1017/S000819731900028X)
34. Human Rights Council of the United Nation (2020). *Question of the realization of economic, social and cultural rights in all countries: the role of new technologies for the realization of economic, social and cultural rights (advance edited version)*, iegūts 14.02.2021 no https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/RegularSessions/Session43/Documents/A_HRC_43_29.pdf.
35. Jarašiūnas, E. (2017). *European Union Charter of Fundamental Rights in the Case-law of the Court of Justice*. *Jurisprudence*, Vol. 24(1), 6.-34. lpp.
36. Jočienė, D., Čilinskas, K. (2004). *Žmogaus teisių apsaugos problemos tarptautinėje ir Lietuvos Respublikos teisėje (Problems of Human Rights Protection in International and Lithuanian Law)*. Vilnius, UAB "Petro ofsetas", 232 lapas. ISBN: 9955534576
37. Katuoka, S. (2013). [Europos Sąjungos teisės ir tarptautinės teisės santykio klausimu](https://doi.org/10.13165/JUR-13-20-3-02) (On the Relationship of the European Union and International Law). *Jurisprudencija*, Vol. 20(3), 841.-854. lpp. doi: [10.13165/JUR-13-20-3-02](https://doi.org/10.13165/JUR-13-20-3-02)
38. Kavalnė, S., Danėlienė, I. (2016). *The European Union Charter of Fundamental Rights as an instrument of protection of individual rights*. *Jurisprudencija*, Vol. 22(2), 231-251. lpp. doi: [10.13165/JUR-15-22-2-03](https://doi.org/10.13165/JUR-15-22-2-03)
39. Kilkelly, U. (2003). *The right to respect for private and family life: A guide to the implementation of Article 8 of the European Convention on Human Rights*. *Human Rights Handbooks Series*, Vol., 72 lapas. Iegūts 01.17.2016 no <https://rm.coe.int/168007ff47>.
40. Kokott, J., Sobotta, C. (2013). *The distinction between privacy and data protection in the jurisprudence of the CJEU and the ECtHR*. *International Data Privacy Law*, Vol. 3(4), 222.-228. lpp. doi: [10.1093/idpl/ipt017](https://doi.org/10.1093/idpl/ipt017)
41. Korff, D. (2009). *The Standard Approach to Case Assessment Under Articles 8-11 and Article 2 ECHR*. Iegūts 22.07.2019 no http://ec.europa.eu/justice/news/events/conference_dp_2009/presentations_speeches/KORFF_Douw_e_a.pdf.
42. Krishnamurthy, V. (2020). *A Tale of Two Privacy Laws: The GDPR and the International Right to Privacy*. *AJIL Unbound*, Vol. 114, 26.-30. lpp. doi: [10.1017/aju.2019.79](https://doi.org/10.1017/aju.2019.79)

43. Krūma, K., Statkus, S. (2019). *The Constitution of Latvia – A Bridge Between Traditions and Modernity. National Constitutions in European and Global Governance: Democracy, Rights, the Rule of Law*. T.M.C. Asser Press, The Hague, 951.-995.lpp. doi: [10.1007/978-94-6265-273-6_20](https://doi.org/10.1007/978-94-6265-273-6_20)
44. Kuhn, Z. (2018). *The Ryneš case and liability for invasion of privacy in the 21st century*. CYELP, Vol. 14, 241.-253. lpp. doi: [10.3935/cyelp.14.2018.302](https://doi.org/10.3935/cyelp.14.2018.302)
45. Lankauskas, M. (2007). *Balancing the Right to privacy from the Freedom of expression according to the jurisprudence of the European Court of Human Rights*. Teisės problemos, Vol. 2 (56), 103-131. lpp.
46. Lauren, P. G. (2011). *The Evolution of International Human Rights: Visions Seen (3rd edition)*. Pennsylvania: University of Pennsylvania Press, 414 lapas. doi: [10.9783/9780812209914](https://doi.org/10.9783/9780812209914)
47. Li, H., Yu, L., He, W. (2019). *The Impact of GDPR on Global Technology Development*. Journal of Global Information Technology Management, Vol. 22(1), 1.-6. lpp. doi: [10.1080/1097198X.2019.1569186](https://doi.org/10.1080/1097198X.2019.1569186)
48. Lidsky, L. B. (1998). *Prying, Spying, and Lying: Intrusive Newsgathering and What the Law Should Do About It*. Tulane Law Review, Vol. 73, 418.-421. lpp.
49. McKown, M. (2015). *The New Drone State: Suggestions for Legislatures Seeking to Limit Drone Surveillance by Government and Nongovernment Controllers*. University of Florida Journal of Law and Public Policy, Vol. 26, 71.–90. lpp.
50. Merrills, J. G., Robertson, A. A (2001). *Human Rights in Europe: Study of the European Convention on Human Rights (4th edn.)*. Manchester: Manchester University Press, 362 lapas.
51. Meškauskaitė, L. (2015). *Teisė į privatų gyvenimą*. Vilnius: VĮ “Registru centras”, 336 lapas. ISBN: 9789955301783
52. Meškauskaitė, L. (2005). *Žiniasklaidos pažeistų asmens konstitucinių teisių gynimo būdai*. Jurisprudencija, Vol. 64, 114.-123. lpp.
53. Miķelsons, G. (2013). *The Binding Force of the Case Law of the Court of Justice of the European Union*. Jurisprudence, Vol. 20(2), 469.-495. lpp. doi: [10.13165/JUR-13-20-2-06](https://doi.org/10.13165/JUR-13-20-2-06)
54. Misiūnaitė-Kamarauskienė, D. (2014). *Recent case-law of the Court of Justice of the European Union regarding the fundamental rights to respect for private and family life and to protection of personal data*. Jurisprudence, Vol. 21(4), 1233.-1245. lpp. doi: [10.13165/JUR-14-21-4-15](https://doi.org/10.13165/JUR-14-21-4-15)

55. Mollers, N., Halterlein, J. (2013). *Privacy issues in public discourse: the case of “smart” CCTV in Germany Innovation. The European Journal of Social Science Research*, Vol. 26(1-2), 57.-70. lpp. doi: [10.1080/13511610.2013.723396](https://doi.org/10.1080/13511610.2013.723396)
56. Moreham, N. A (2005). *Privacy in the Common Law: A Doctrinal and Theoretical Analysis. Law Quarterly Review*, Vol. 121 lapas. 628-656.
57. Moreham, N. A. (2006). *Privacy in Public Places. Victoria University of Wellington Legal Research Paper No. 111/2015. Cambridge Law Journal*, Vol. 65 lapas. 606-635.
58. Moreham, N. A. (2008). *The Right to Respect for Private Life in the European Convention on Human Rights: A Re-examination. European Human Rights Law Review*, Vol. 1, 44.-80. lapas.
59. Murdoch, J., Roche, R. (2013). *The European Convention on Human Rights and policing.* Iegūts 03.01.2020 [no https://www.echr.coe.int/Documents/Handbook_European_Convention_Police_ENG.pdf](https://www.echr.coe.int/Documents/Handbook_European_Convention_Police_ENG.pdf)
60. Nelson, J. R., Grubestic, T. H., Wallace, D., Chamberlain, A. W. (2019). *The View from Above: A Survey of the Public’s Perception of Unmanned Aerial Vehicles and Privacy. Journal of Urban Technology*, Vol. 26(1), 83.-105. lpp. doi: [10.1080/10630732.2018.1551106](https://doi.org/10.1080/10630732.2018.1551106)
61. Norkūnas, A. (2002). *Kaltė kaip civilinės atsakomybės pagrindas. Jurisprudencija*, Vol. 28(20), 112.-118. lpp. Pfisterer, V. M. (2019). *The Right to Privacy—A Fundamental Right in Search of Its Identity: Uncovering the CJEU’s Flawed Concept of the Right to Privacy. German Law Journal*, Vol. 20, 722.–733. lpp. doi: [10.1017/glj.2019.57](https://doi.org/10.1017/glj.2019.57)
62. Pūraitė, A., Bereikienė, D., Šilinskė, N. (2017). *Regulation of unmanned aerial systems and related privacy issues in Lithuania. Baltic Journal of Law & Politics*, Vol. 10:2, 107.-132. lpp. doi: [10.1515/bjlp-2017-0014](https://doi.org/10.1515/bjlp-2017-0014)
63. Pūraitė, A., Šilinskė, N. (2019). *Image capturing devices: threat or good. Problems of Legality*, Vol. 144, 120.-137. lpp. doi: [10.21564/2414-990x.144.157226](https://doi.org/10.21564/2414-990x.144.157226)
64. Pūraitė, A., Šilinskė, N. (2020). *Privacy protection in the new EU regulations on the use of unmanned aerial systems. Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka*, Vol. 24, 173-183. lpp. doi: [10.13165/PSPO-20-24-11](https://doi.org/10.13165/PSPO-20-24-11)
65. Pūraitė, A., Šilinskė, N. (2021). *State regulation of privacy and its protection in the use of VIRDs by police: comparative perspective from Latvia and Lithuania. Visuomenės saugumas ir viešoji tvarka*, Vol. 27, 115.-132. lpp. doi: [10.13165/PSPO-21-26-32](https://doi.org/10.13165/PSPO-21-26-32)

66. Purtova, N. (2018). *The law of everything. Broad concept of personal data and future of EU data protection law*. *Law, Innovation and Technology*, Vol. 10(1), 40.-81. lpp. doi: [10.1080/17579961.2018.1452176](https://doi.org/10.1080/17579961.2018.1452176)
67. Roagna, I. (2012). *Protecting the right to respect for private and family life under the European Convention on Human Rights*. *Council of Europe human rights handbooks*. Iegūts 05.06.2017. no https://www.echr.coe.int/LibraryDocs/Roagna2012_EN.pdf.
68. Rogavichene, L., Garmonnikov, I. (2017). *Innovative Technologies for Assessment and Correction of the Driving Style*. *Transportation Research Procedia*, Vol. 20, 564.-570. lpp. doi: [10.1016/j.trpro.2017.01.091](https://doi.org/10.1016/j.trpro.2017.01.091)
69. Schauer, F. (1998). *Internet Privacy and the Public-Private Distinction*. *Jurimetrics*, Vol 38(4), 555.-564. lpp.
70. SESAR (2017). *European Drones Outlook Study*. Iegūts 01.02.2018 no https://www.sesarju.eu/sites/default/files/documents/reports/European_Drones_Outlook_Study_2016.pdf.
71. Smith, A. T. H., Moreham, N., A. (2019). *Privacy – Police Photographs in Public Places*. *Victoria University of Wellington Legal Research Papers*, Vol. 9(3), 20.-22. lpp.
72. Solove, D. J. (2002). *Conceptualizing Privacy*. *California Law Review*, Vol. 90, 1087.-1155. lpp. doi: [10.2307/3481326](https://doi.org/10.2307/3481326)
73. Solove, D. J. (2006). *A Taxonomy of Privacy*. *University of Pennsylvania Law Review*, Vol. 154(3), 477.-560. lpp.
74. Solove, D. J. (2009). *Understanding Privacy*. Cambridge, Massachusetts London, England: Harvard University Press, 24 lapas. ISBN-10: 0-674-02772-8
75. Stepanovic, I. (2014). *Modern Technology and Challenges to the Protection of the Right to Privacy*, *Belgrade Law Review*, Vol. 3, 167.-178. lpp. doi: [10.5937/AnaliPFB1403167S](https://doi.org/10.5937/AnaliPFB1403167S)
76. Torgāns K., Kārklīnš J. un Bitāns A. (2017. g.). “Līgumu un deliktu problēmas Eiropas Savienībā un Latvijā”. (*Contract and Tort Problems in the European Union and Latvia*) Rīga: Tiesu namu aģentūra, 414 lapas.
77. UN Human Rights Committee (HRC), *CCPR General Comment No. 16: Article 17 (Right to Privacy), The Right to Respect of Privacy, Family, Home and Correspondence, and Protection of Honour and Reputation*, 8 April 1988. Iegūts 27.07.2019 no <https://www.refworld.org/docid/453883f922.html>.

78. United Nations, *The Foundation of International Human Rights Law*. Iegūts 06.07.2019 no <https://www.un.org/en/sections/universal-declaration/foundation-international-human-rights-law/index.html>.
79. Vacek, J.J. (2014). *Remote Sensing of Private Data by Drones is Mostly Unregulated: Reasonable Expectations of Privacy Are at Risk Absent Comprehensive Federal Legislation*. *North Dakota Law Review*, Vol. 90, 463.-484. lpp.
80. Vermeulen, M. (2014). *Surveillance. Deliverable D4.7 The scope of the right to private life in public places*. Iegūts 14.11.2017 no <https://surveillance.eui.eu/wp-content/uploads/sites/19/2015/04/D4.7-The-scope-of-the-right-to-privacy-in-public-places.pdf>.
81. Villasenor, J. (2013). *Observations from Above: Unmanned Aircraft Systems and Privacy*. *Harvard Journal of Law & Public Policy* 36, 457.-517. lpp.
82. Warren, S. D., Brandeis, L. D. (1890). *The Right to Privacy*. *Harvard Law Review*, Vol. 4(5), 193.-220. lpp. doi: 10.2307/1321160
83. Weeramantry, C. G. (1993). *The impact of technology on human rights: global case-studies*, New York: United Nations University Press, introduction in online version (available at <https://archive.unu.edu/unupress/unupbooks/uu08ie/uu08ie00.htm#Contents>). ISBN: 92-808-0821-4
84. Wilton, R. (2017). *After Snowden – the evolving landscape of privacy and technology*. *Journal of Information, Communication and Ethics in Society*, Vol. 15(3), 328.-335. lpp. doi: [10.1108/jices-02-2017-0010](https://doi.org/10.1108/jices-02-2017-0010)
85. [Ziegler, K. \(2016\). *The Relationship between EU Law and International Law. A Companion to European Union Law and International Law*, New York, United States: John Wiley & Sons Inc, 42.-61. lpp. doi: 10.1002/9781119037712.ch4](#)

Autore: Neringa Šilinskė _____ 2021. g.